PIRMSSKOLĀ

informatīvs un metodisks atbalsts

www.skolasvards.lv NR.2 | FEBRUĀRIS | 2023

Burtu apļi

Pavasara ziedi burtos

Knaģē zilbi

Ūdens brīnumainās spējas

Puzle "PULKSTENIS"

Inovācija un improvizācija pirmsskolā

Atbalsts bērniem ar komunikācijas problēmām

Agrīnā pirmsskola – ietekme uz bērna attīstību un labklājību

Foto: AdobeStock

ISSN 2255-9515

Inovācija un improvizācija kā mūsdienu pirmsskolas pedagoga prasme

Ilze Brinkmane

Latvijas Universitātes (LU) Cēsu filiāle 22. februārī aicināja interesentus uz semināru "Inovācija un improvizācija kā mūsdienu pirmsskolas pedagoga prasme", kurā izglītības jomas speciālisti dalījās ar atziņām par inovāciju un improvizāciju izmantošanu pedagoģiskajā procesā pirmsskolā, tāpat atklāja savu pieredzi, kā ikdienā dažādot mācību procesu ar vienkāršiem, bet neordinārieem paņēmieniem.

Būtiska ir spēja pielāgoties un rast līdzsvaru

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes pasniedzēja un Carnikavas pirmsskolas izglītības iestādes (PII) "Riekstiņš" vadītājas vietniece izglītības jomā Ilze Galeniece atzīst, ka 21. gadsimta izglītība atšķiras ar citu gadu desmitu pieeju mācību procesam, jo patlaban tiek runāts par ceļa norādēm, nevis mācīšanu, kā tas bija iepriekš.

"Mūsdienu pasaule ir ļoti nenoteikta, neskaidra, jo nepārtraukti ir jauni pārsteigumi, un pedagogiem bērni tam ir jāsagatavo. Jādomā, kā varam salāgot tradicionālo izglītību ar moderno disciplīnu prioritātēm, tādēļ no pirmsskolas speciālistiem prasa improvizācijas un inovitātes prasmju pielietojumu," skaidro I. Galeniece. Viņa uzsver, ka tādejādi arī mācību programmas mērķis un saturs visu laiku ir jāpilnveido un jāatjauno. Būtiska ir spēja pielāgoties un rast līdzsvaru.

Tas nozīmē, ka jāspēj koncentrēties ne tikai uz vienu konkrētu mācību vidi, bet mācību process var noritēt telpās, ārpusklašu nodarbībās, virtuālā vidē u.tml.

Kā norāda lektore, līdzsvars jāatrod starp zināšanām un prasmēm, īpaši starp tehnoloģiju, inženierzinību un valodu, kultūras apguvi, tāpat svarīgas ir rūpes par ķermeni un garīgo veselību. Apgūstot mācību saturu, vienlaikus ir jādomā par emocionālo inteliģenci, motivāciju un mācīšanās stratēģijām, kā arī jāmeklē līdzsvars starp mācīšanās procesu un iznākumu.

Runājot par inovācijām izglītībā, I. Galeniece atgādina, ka nereti ir jāmeklē inovatīvs risinājums, ja kāda no iepriekš izmēģinātajām metodēm citā bērnu vecuma grupā nestrādā. Tas saistīts ar atšķirīgām bērnu vajadzībām, interesēm, kā arī ar izglītības iestādes redzējumu. Viņasprāt, ikviens var kļūt par jaunas idejas radītāju.

Lai virzītos uz inovatīvu mācību procesu, jāapzinās bērnu vajadzības, intereses, spējas, tad ir iespējams apzināties inovatīvas idejas jēgu un izvirzīt

> Līdzsvars jāatrod starp zināšanām un prasmēm, īpaši starp tehnoloģiju, inženierzinību un valodu, kultūras apguvi, tāpat svarīgas ir rūpes par ķermeni un garīgo veselību.

mērķi, tam izmantojot mūsdienīgas pieejas un risinājumus – nodarbību saturs tiek apgūts interaktīvā un jautrā veidā.

"Inovatīvas metodes būs atšķirīgas gan katrai izglītības iestādei, gan skolotājam," atzīst I. Galeniece un min vairākus piemērus. Pirmsskolā tā var būt projektu metode (grupā, iestādē, novadā, nacionālā vai starptautiskā mērogā), bērnu darbu portfolio, lai sekotu bērnu izaugsmei; informācijas tehnoloģiju, digitālo rīku izmantošana mācību procesā, lai labāk apgūtu matemātikas, dabaszinību u.c. prasmes, kā arī mācību vides maiņa – mācības notiek gan telpās, gan ārā, gan pārgājienos. Inovatīva pieeja un metodes nepieciešamas, lai nodrošinātu dažāda veida atbalstu bērniem ar speciālām vajadzībām, sadarbībā ar vecākiem, nozaru speciālistiem, pašvaldību pārstāvjiem u.tml.

"Improvizācijas atslēgas vārds ir fokusēšanās uz šeit un tagad, nekas netiek plānots uz priekšu. Skolotājs kā aktīvs vērotājs un procesā iesaistītā persona saredz un sadzird bērnu konkrētā brīža vajadzības. Skolotāji nodrošina negaidīto. Improvizācija vienmēr ir sadarbība, tādēļ jābūt ļoti vērīgam, jāizprot bērnu vecumposma īpatnības," skaidro I. Galeniece un norāda, ka pastāv tāds jēdziens kā disciplinēta improvizācija. Skolotāji tiek aicināti meklēt līdzsvaru starp strukturētu mācīšanos un brīvību, bērniem ļaujot būt par aktīviem mācību procesa līdzdalībniekiem, lai viņos atraisītu radošumu, kritisko domāšanu un problēmu risināšanas prasmes. Lektore atgādina, ka bērni ir lieliski atdarinātāji, tāpēc pieaugušajiem jākļūst par piemēru, kuru ir vērts atdarināt.

"Lielākie ieguvumi improvizācijā ir iespēja kļūt pozitīvākam, veidojot attiecības vienam ar otru, tādā veidā iemācās būt par komandas spēlētāju. Ļauj izcelt arī personības rotaļīgo pusi, kas nereti pietrūkst pieaugušajos, rada iespēju priecāties par

Improvizācijas atslēgas vārds ir fokusēšanās uz šeit un tagad, nekas netiek plānots uz priekšu. Skolotājs kā aktīvs vērotājs un procesā iesaistītā persona saredz un sadzird bērnu konkrētā brīža vajadzības.

būšanu šeit un tagad. Noteikti sekmē atbildīgu izvēļu veikšanu turpmāk," uzsver I. Galeniece.

Mūzika ir svētki, spēle un ballīte

Carnikavas PII "Riekstiņš" mūzikas skolotāja Inese Zariņa uzskata, ka improvizācija un bērnudārzs ir cieši saistīti jēdzieni, ko ietekmē dažādi apstākļi, taču vissvarīgākais, kā bērni emocionāli jūtas.

Atklājot vairākus neordinārus mācību paņēmienus, I. Zariņa norāda, ka atpazīt un atklāt emocijas palīdz emociju orķestris. Par šo tēmu kopā ar skolotājām radīts projekts. Ierakstā skan piecu dažādu emocionālu nokrāsu mūzika, bērni mācās ieklausīties un ar skaņu rīkiem tās atdarina, taču pirms tam ir kopīgi noskaidrots, kāds mūzikas instruments atbilst katrai emocijai.

"Mūsdienu bērni ir vizuālā paaudze, tādēļ viņiem ļoti saprotami un uztverami ir animāciju veidošana, gaismas galda izmantošana. Ar 5 un 6 gadīgiem runājam par krāsaino komponēšanu. Bieži viņus nenovērtējam, jo šajā vecumā viņi ļoti ātri izprot nošu nosaukumus, bet vairāk izmantoju burtu sistēmu. Mācību procesā nevajadzētu aizmirst, ka mūzika ir svētki, tā ir spēle, ballīte," skaidro mūzikas skolotāja.

YouTube kanālā ir atrodamas skolotāju un bērnu radītās multiplikācijas emociju filmas par tādiem tēliem kā Prieks, Skumjas, Bailes, Dusmas. To radīšanā izmantoti dažādi materiāli (plastilīns, papīrs u.c.), skaņu efekti, bērnu ierunāti teksti un iedziedātas dziesmas.

"Bērniem ļoti patika, projekts tapa no rīta līdz vakaram. Viņi aizrautīgi pavēstīja, ka Bēdai ir uzbūvēta māja, Dusmas dzīvos vulkānā, jo neprata sevi savaldīt un tāpēc ir aizdzīta no pilsētas," tikpat aizrautīgi par radošo improvizācijas procesu stāsta I. Zariņa. Viņa aicina sekot līdzi aktualitātēm, piemēram, jauna multiplikācijas filma kinoteātros, lai caur šiem tēliem apgūtu ritmu, skanošos žestus, kustību improvizācijas u.tml.

> Mācību procesā nevajadzētu aizmirst, ka mūzika ir svētki, tā ir spēle, ballīte.

Improvizē kopā ar vecākiem

PII "Riekstiņš" improvizēt mācās ne tikai skolotāji un bērni, bet arī viņu vecāki, kuri aktīvi iesaistījās ideju un nodarbību radīšanā mēneša garumā. **Skolotāja Tatjana Piļecka** atklāj, ka mērķis bija veicināt pozitīvu sadarbību starp bērnu, vecāku un pedagogu, sniegt vecākiem iespēju piedalīties grupas dienas ritmā un aktivitātēs, vērot un iesaistīties pedagoga darbā, kā arī pašiem organizēt un vadīt dažādas aktivitātes. Tā kā lielā ideja ieguva nosaukumu "Apkārt Ziemassvētkiem", tad ģimenes parādīja, kā savās mājās gatavojas un svin Ziemassvētkus. Kopīgi tika gatavotas apsveikumu kartītes, ceptas piparkūkas, rotāta eglīte, spēlēts teātris, netrūka arī āra aktivitātes – pikošanās, sniegavīru celšana un vizināšanās ar ragaviņām, sportošana. Kāda māmiņa radījusi iespēju apgleznot kanvu, radot kopēju gleznu, bērni lieliski iemācījās sadarboties.

Viens no improvizācijas uzdevumiem vecākiem bijis skolotājas aicinājums izveidot Adventes kalendāru, kas vēstītu par vērtībām un tikumiem.

"Katru rītu vērām vaļā kādu uzdevumu. Arī man nācās improvizēt, lai to izpildītu un izdarītu. Piemēram, jāpasaka draugam vienu lietu, kas viņā patīk un vienu – kas nepatīk. Citā dienā jāspēlē boulings un jāapsveic uzvarētājus un arī zaudētājus. Manuprāt, improvizācija iespējama par jebkuru tematu, bet galvenais ir to darīt ar prieku. Pieredzēju, ka patiesu gandarījumu izjuta gan bērni, gan vecāki," atklāj T. Piļecka un iesaka arī kolēģiem droši improvizēt.

Inovatīva pieeja valodas apguvē

PII "Patnis" vadītāja Inguna Vārtiņa atzīst, ka turpmāk ir jāmeklē metodes, kā darīt, jo, ko darīt, skolotāji jau zina. Viņa dalās pieredzē un atklāj, ka angļu valodas mācīšanā skolotāji izmanto inovatīvu pieeju – valodu apgūst ikdienas procesos, atdarinot. "Bērnudārzā ir mentors, kas atbalsta skolotājus un palīdz sagatavoties, jo materiālu atlase un izveide prasa ļoti daudz laika. Valodas apguvei tiek izmantota digitāla programma dažādiem zināšanu līmeņiem. Līdzīgi kā mūziku arī valodu mācās spēlējoties, rotaļājoties, dziedot un dejojot," stāsta I. Vārtiņa.

Kā veidot komunikāciju ar bērniem, kam tas sagādā grūtības

Ilze Brinkmane

Valsts izglītības satura centra (VISC) Iekļaujošas un speciālās izglītības nodaļas 15. februārī organizētajā tiešsaistes seminārā "Atbalsta iespējas pirmsskolas vecuma bērniem ar komunikācijas traucējumiem" Liepājas Līvupes pamatskolas - attīstības centra atbalsta personāla speciālisti dalījās pieredzē, kā labāk un veiksmīgāk veidot saziņu ar bērniem, kuriem ir grūtības sarunāties un sadarboties ar citiem.

Pirmsskolā īpaša vērība tiek piešķirta bērna emocionālai un sociālai attīstībai, jo tā ietekmē turpmākās gaitas skolā. "Adaptācija un pozitīva komunikācijas veidošana katra bērna dzīvē ir ļoti svarīga un to lielā mērā ietekmē skolotāju un atbalsta komandas spējas sadarboties savā starpā, lai savlaicīgi sniegtu atbalstu bērniem un viņu vecākiem," atzīst **VISC vecākā eksperte Laima Zommere.**

Kā informē **Liepājas Līvupes pamatskolas - attīstības centra direktore Sarmīte Sidorova**, izglītības processs norit trīs ēkās un vienā no tām atrodas pirmsskolas izglītības grupas.

Darbs ar pirmsskolas vecuma bērniem notiek jau 20 gadus, bet no 2018. gada skola darbojas arī kā attīstības centrs. Patlaban 30 bērni apgūst četras dažādas speciālās pirmsskolas izglītības programmas (ar jauktiem veselības attīstības traucējumiem un garīgās attīstības traucējumiem).

Sākotnējā tikšanās ar bērnu un vecākiem

"Komunikācija ir mijiedarbība ar apkārtējo vidi un cilvēkiem. Parasti šīs spējas bērniem attīstās daudz agrāk, nekā valodas un runas spējas. Komunikācijas prasmēm ir ļoti liela nozīme bērna attīstībā, lai varētu kontaktēties gan ar vienaudžiem, gan ar citiem, kā arī apgūtu kādas jaunas prasmes," skaidro **logopēde, audiologopēde, speciālā pedagoģe Irita Kovaļska** un atklāj būtiskākos komunikācijas traucējumus.

"Bērniem ar funkcionāliem traucējumiem ir redzes, dzirdes, kustību un uzvedības traucējumi, tādēļ arī veidojas komunikācijas grūtības. Izvēloties atbilstošas darba metodes, šīs grupas bērnus var iesaistīt komunikācijas procesā un daļa to dara labprāt. Savukārt bērniem ar autiskā spektra traucējumiem ir jārada vēlme komunicēt. Galvenais ir viņus saprast un lai viņi saprastu mūs, tāpēc jācenšas, lai savstarpējā saziņa notiktu un tā būtu patīkama," norāda I. Kovaļska. Bērniem ar tipisku attīstību mēdz būt komunikācijas grūtības ģimenē, kur saziņa visbiežāk notiek bilingvāli.

> Pastāv maldīgs uzskats, ka alternatīvā komunikācija kavē runas attīstību, taču pētījumi pierāda gluži pretējo – tā atvieglo runas, valodas un cita veida attīstību, mazinās trauksme un bērns tiek saprasts.

Lai varētu izvēlēties atbilstošas darba metodes, svarīga ir anamnēzes ievākšana no vecākiem, pēc tam speciālists veic praktisko izvērtēšanu (testi, aktivitātes, komunikācija). Secinot, ka nepieciešama padziļināta izvērtēšana, vecākiem ir ieteikums vērsties pie klīniskā psihologa vai psihiatra. Tālāk notiek speciāla pieeja un izvēlētas atbilstošas darba metodes.

Alternatīvā un augmentatīvā komunikācija

Augmentatīvā komunikācija atvieglo komunikācijas procesu bērniem ar neskaidru vai neplūstošu runu.

Alternatīvā komunikācija nodrošina alternatīvu saziņas veidu bērniem, kas nerunā vai kuru runa ir nepietiekami kvalitatīva, lai tā būtu saprotama.

"Ja bērna runas attīstība ir kavēta, ir ļoti svarīgi, lai tiktu atrasts runu aizstājošs komunikācijas veids, ar kā palīdzību varētu attīstīt valodas prasmes. Praksē esmu pārliecinājusies, ka ģimenē ir ļoti grūti saprast bērna vajadzības, bet bērniem tas rada lielu diskomfortu, jo viņi nespēj paust savas vēlmes un sajūtas. Alternatīvā komunikācija sniedz lielas iespējas, lai bērni, kuriem ir liegtas runas spējas, citādi spētu atklāt vēlmi iziet ārā, pateikt ārstam, ka sāp vēderiņš, sazināties ar draugiem un tamlīdzīgi," stāsta I. Kovaļska. Viņa arī norāda, ka pastāv maldīgs uzskats, ka alternatīvā komunikācija kavē runas attīstību, taču pētījumi pierāda gluži pretējo – tā atvieglo runas, valodas un cita veida attīstību, mazinās trauksme un bērns tiek saprasts.

Alternatīvā komunikācija var notikt bez palīglīdzekļiem, kad izmanto žestus, ķermeņa valodu, pieskārienus, atbalsta zīmes un runu, lai atvieglotu informācijas uztveri un to saprastu.

Cita metode, ja izmanto palīglīdzekļus – dažādus priekšmetus, attēlus vai fotogrāfijas, ideogrammas (samazināti, stilizēti zīmējumi), piktogrammas, Bliss simboli, attēlu grāmatiņas, runas dēļi, komunikāciju tāfeles utt.

Komunikācijas veidošanas stratēģijas

Komunikācijas virzienus jāizvēlas, vadoties no diagnozes, problēmām un noteikti no bērna interesēm, atzīst speciāliste. "Darbs ar katru bērnu ir individuāls. Savā praksē neesmu redzējusi divus vienādus autisma gadījumus, jo katram ir savs autisma spektrs. Lai saprastu, kā bērnam varētu palīdzēt ne tikai profesionāli, bet arī ikdienā, ir svarīgi izprast viņa būtību, intereses. Vispirms ir jāizveido emocionāls kontakts. Šim nolūkam izmantoju, piemēram, bērna mīļākās rotaļlietas, grāmatas vai citu viņam nozīmīgu lietu, lai viņš pamazām iesaistītos kopējā nodarbē," skaidro I. Kovaļska. Bērniem ar autismu bieži patīk runāt caur trešo personu, tādēļ speciāliste iesaka izmantot pirkstiņlelles.

> Visiem bērniem, kuriem ir komunikācijas traucējumi, patīk strukturēta apkārtne, nodarbības kārtību noteikšana, uzdevumu un darbību vizualizācija.

> Iesaku katru pozitīvo uzvedības izpausmi atbalstīt un apbalvot, jo tas veicina bērnu vēlmi to atkārtot. Savukārt negatīvo izpausmi – ignorēt vai noraidīt.

Tāpat jāpadomā par piemērotu vietu un laiku. Videi ir jābūt mierīgai un klusai, lai nerastos nevajadzīgi kairinātāji. Telpā galdu ieteicams novietot tālāk no loga, lai nenovērstu uzmanību. Uz galda, skapja u.tml. pielīmē piktogrammas, tādejādi vietu ir viegāk uztvert vizuāli. Speciālā pedagoģe atzīst, ka visiem bērniem, kuriem ir komunikācijas traucējumi, patīk strukturēta apkārtne, nodarbības kārtību noteikšana, uzdevumu un darbību vizualizācija.

"Iesaku katru pozitīvo uzvedības izpausmi atbalstīt un apbalvot, jo tas veicina bērnu vēlmi to atkārtot. Savukārt negatīvo izpausmi – ignorēt vai noraidīt. Par visiem pārsteigumiem, pārmaiņām bērns jābrīdina iepriekš, tam ir jāsagatavo," stāsta speciāliste.

Rekomendācijas pedagogiem un logopēdiem

I. Kovaļska pedagogus un logopēdus aicina sev atbildēt uz vairākiem jautājumiem. Piemēram, ko gribēšu iemācīt un ko varēšu iemācīt? Kāda būs dienas kārtība un kā pateiks bērnam, kas viņam ir

jādara? Kādus vizuālos un audio materiālus izmantos, kur tos izvietos, kā pateiks bērnam, kur tie ir, kā es pievērsīšu bērna uzmanību? Kā es noteikšu darbību ilgumu? Kā es motivēšu bērnu darbībai? Kā pateikšu par darba nobeigumu?

Speciāliste atklāj pieredzēto, ka veiksmīgāk ir izmantot dažāda veida dienas plānus, kas sadalīti: rīts, diena, vakars.

Atkarībā no bērna attīstības līmeņa, bērni mācās savienot priekšmetus ar atbilstošiem attēliem, fotogrāfijām, piktogrammām.

Atbalsts ir telpu, vietu apzīmējumi, lai zinātu, kur atrodas materiāli u.c., tāpat rīcības plāni dažādām sociālām situācijām, lai zinātu, kas atrodas skapītī, kā sakārtot drēbes, ko dara ēdamzālē, tualetē. Bērniem ir jārada drošības sajūta, tādēļ jāpalīdz orientēties laikā – gan gadalaikos, gan kalendāra dienās. Piemēram, redzamie nedēļas dienu nosaukumi ir dažādās krāsās.

"Bērni zina, ka pirmdiena ir zaļā krāsā, bet otrdiena – zilā, bet sestdiena un svētdiena ir rozā un sarkanā krāsā. Katru dienu atzīmē galvenās paredzētās aktualitātes. Logopēdijas nodarbībās arī izmantoju plānu un bērns redz, ko tajā dienā darīsim. Kad uzdevumu izpildām, piemēram, elpošanas vingrinājumu, tad kartīti apgriežam otrādi. Par paveikto apbalvoju ar kādu gardumiņu vai ļauju izmantot planšeti. Par uzdevumu izpildi tiek piešķirta arī smaidoša saulīte, bet sarkans krustiņš liecina, ka uzdevums nav izpildīts un balvu tajā reizē nesaņems," pieredzē dalās I. Kovaļska. Kolēģiem viņa iesaka nodarbības strukturēt un konkrētu dienu vai nedēļu uzdevumus salikt pa kastītēm un tās atttiecīgi sanumurēt.

Veiksmīgāk ir izmantot dažāda veida dienas plānus, kas sadalīti: rīts, diena, vakars.

Komunikācijas veicināšanai var tikt izmantota arī zīmju valoda un žesti, bet ne visiem bērniem tas patīk. Lielas grūtības sagādā emociju atpazīšana, bet sajūtas (bēdīgs, satraukts, priecīgs) palīdz noskaidrot ar emociju sejiņām.

Viena no alternatīvās komunikācijas metodēm ir spontānās runas veicināšana, kad notiek atsevišķu skaņu producēšana, skaņu saklausīšana, burtu apguve un teikumu veidošana. Tā kā teikumu veidošana bērniem ar autismu sagādā lielas grūtības, tad to veidošanā un zilbju lasīšanā speciāliste iesaka izmantot Widgit simbolus, kā arī piktogrammas. Vārdu krājuma paplašināšanai izmanto globālo lasīšanu, bet kā atbalsts stāstīšanas prasmju attītīstīšanai ir teksta vizualizēšana, piemēram, pasakas "Vecīša cimdiņš" pieminētos personāžus zīmējumā attēlojot secīgi.

Rekomendācijas komunikācijas atbalstam

I. Kovaļska aicina pārliecināties, vai bērna uzmanība ir vērsta uz pedagogu vai logopēdu, tādēļ pirms uzsākt sarunu, bērns ir jāuzrunā vārdā. Jācenšas mazināt sensoros traucējumus, lai nebūtu spilgta gaisma, troksnis, daudz cilvēku. Pieaugušajam ir jāsaglabā miers un jārunā skaidrā, mierīgā balsī, bet galvenais – īsi un vienkārši.

Tāpat nevajag steigties, bet ļaut bērnam informāciju apstrādāt un pārliecināties, vai viņš to ir sapratis. Jautājumiem ir jābūt konkrētiem. Attēlus izmanto, lai palīdzētu izskaidrot lietas.

"Vienmēr pārbaudiet, vai esat pareizi saprasts!" mudina I. Kovaļska.

Bērna uzvedību ietekmē pieaugušo attieksme un rīcība

Izglītības metodiķe, psiholoģe Evija Ivanova uzsver, ka komunikācijai ir jābūt ļoti mērķtiecīgai un vērstai uz konkrētu darbību.

"Kad es runāju, es paužu savu izturēšanos, un kad es klusēju, es arī paužu savu izturēšanos. Par to ikdienā vajadzētu piedomāt un ievērot, jo bērni lasa ne tikai verbālo, bet arī neverbālo informāciju," stāsta E. Ivanova un atgādina, ka būtiska ir attieksme – sirsnīga un vienkārša. Pieaugušajam ir jāzina, ko vēlas pateikt, lai sniegtā informācija nebūtu haotiska. Svarīgi ir ievērot vēlamo distanci – neiet pārāk tuvu vai neatrasties pārāk tālu.

Kā atgādina psiholoģe, saziņas kvalitāti ietekmējošie elementi ir dikcija, skaļums, runas temps, pauzes, elpošana. E. Ivanova stāsta piemēru, ka vienai meitenītei konstatēts selektīvais mutisms – viņa nerunā tikai bērnudārzā. Noskaidrojās, ka viņai tiek pievērsta pārāk liela uzmanība – audzinātāja pauž pārspīlēti lielu prieku un aicina arī bērnus priecāties par katru pateikto vārdu. "Pārāk liela uzmanība samazināja vēlmi runāt. Pieaugušo uzvedība veicina noteiktas darbības no bērnu puses," skaidro psiholoģe.

Bērnu nepiemērotu uzvedību izraisa tādi emocionālie stāvokļi kā satraukums, vainas sajūta, draudu apzināšanās un naids. Satraukums rodas jebkurā nenoteiktā un neskaidrā situācijā, tāpēc bērnu ar autiskā spektra traucējumiem un, ja ir apgrūtināta verbālā komunikācija, ir ļoti jāsagatavo jebkādām izmaiņām.

Vainas sajūta rodas, ja bērnu novērtē kā neatbilstošu un nesaņem atbalstu, ja kaut kas neizdodas. Veidojas draudu apzināšanās, stāvoklis, ko cer vēl mainīt, bet, neizprotot reālās sekas. Tikai tad seko naids, kas var izpausties kā agresīva rīcība pret apkārtējiem.

E. Ivanova aicina veikt nevēlamas uzvedības analīzi – situāciju tieši pirms, uzvedību un sekas.

"Pieaugušajiem vajadzētu izvairīties no draudiem, pavēlēm, negatīvas kritikas. Būtiska loma ir audzinātāju pārdomātām sarunām ar bērnu vecākiem, jo kā profesionāļiem ir jābūt viņu atbalstam, iesakot ierosinošas lietas, ko varētu pamēģināt, uz ko tiekties," norāda psiholoģe. E. Ivanova iesaka gan audzinātājus, gan vecākus pieņemt bērnu, lai arī Jānītis ir nekārtīgs, daudz kas nepadodas, neievēro kārtību. "Viņš ir Jānītis, kuram tā sanāk. Atceramies, ka zēns ir labs, bet mēs koriģējam viņa uzvedību. Ja biežāk teiksim bērnam, ka viņš patīk un ir labs, tad viņš sadzird, ka kāds par viņu rūpējas un kādam viņš ir nozīmīgs," teic E. Ivanova.

- Sākt lasīt nav viegli. Lai bērns lasītu ar prieku, ir svarīgi lasīšanu padarīt par spēli un patīkamu nodarbi, ko labprāt darīt kopā ar ģimeni un skolotājiem. Lekcijas sniedz praktiskus paņēmienus, kā palīdzēt bērnam sākt lasīt, kā iedrošināt un motivēt lasīt arvien vairāk un raitāk. Lekcijas dod ieskatu, kā pakāpeniski veicināt lasītprasmi dažādos lasīšanas attīstības posmos - gan mājās, gan skolā.
- Pasniedzēja: Indra Reisone, Ventspils 4. vidusskolas logopēde, vairāk nekā 40 gadu pieredze darbā ar bērniem. Pedagoģijas maģistrs, speciālās izglītības pedagogs.
- *Izdevniecība Skolas Vārds* sadarbībā ar izglītības nozares profesionāļiem ir sagatavojusi vairākus pedagogu profesionālās pilnveides kursus video lekciju formātā ar iespēju katru lekciju noklausīties un noskatīties jebkurā jums ērtā laikā 12 mēnešu periodā.

VIDEO LEKCIJA

Indra Reisone, logopēde

Lasītprasmes soļi
3 lekciju cikls

Videolekcija pieejama šeit:
https://skolasvards.lv/courses

Agrīnā pirmsskola – ietekme uz bērna attīstību un labklājību

Somijas pirmsskolu tīkla "Pilke" pārstāve Minna Martikainen (Minna Martikainena)

Somijā obligātā pirmsskolas izglītība attiecas uz bērniem, kuri sasnieguši sešu gadu vecumu, Latvijā – piecu gadu vecumu, taču virkne vecāku lemj par labu pirmsskolas gaitām jau krietni agrāk. Ir vecāki, kuru bērni sāk apmeklēt bērnudārzu jau no pusotra gada vecuma, ir gadījumi, kad no divu vai trīs gadu vecuma. Lielā mērā tas atkarīgs no katra bērna, viņa patstāvības un personiskajām īpašībām, tomēr pastāv risks nonākt arī apburtajā lokā – atsaucoties uz bērna patstāvības trūkumu, netiek uzsāktas pirmsskolas gaitas, bērns visu laiku pavada ar mammu, kas var arī neveicināt pastāvību. Somijā, analizējot agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes priekšrocības un ieguvumus, ko izjūt gan bērns, gan vecāki, pēdējos gados būtiski mainījusies sabiedrības attieksmi pret bērnudārza gaitu uzsākšanu pirms obligātā vecuma sasniegšanas.

Pirmsskolā bērni mācās darot

Kamēr bērns nav sasniedzis sešu gadu vecumu, vecāki Somijā nereti izvēlas t.s. dienas aprūpi, kas būtībā nozīmē agrīnās pirmsskolas izglītību un aprūpi. Līdz trīs gadu vecumam uzsvars, protams, tiek likts uz aprūpi, taču vienlaikus bērni apgūst arī svarīgas prasmes un mācās darot, piemēram, kā rūpēties par savu apģērbu, kā patstāvīgi saģērbties, uzvilkt apavus, kā spēlēties ar citiem bērniem, darboties ar dažādām rotaļlietām u.tml. No trīs gadu vecuma bērni jau ir citā grupā un apgūst zināšanas pēc Nacionālās Izglītības attīstības aģentūras izstrādāta plāna.

Prasme būt grupā, mijiedarboties ar citiem bērniem

Pēdējos gados Somijas izglītības politikas veidotāji ir veltījuši daudz resursus, lai izglītotu sabiedrību un informētu par ieguvumiem bērna attīstībai, ko sniedz agrīnā pirmsskola un socializēšanās ar citiem vienaudžiem. Ja bērns paliek mājās līdz pat obligātajai pirmsskolai sešu gadu vecumā, socializēšanās un citu prasmju līmenis, salīdzinot ar bērniem, kuri apmeklējuši pirmsskolu, būtiski atšķiras. Agrīnā pirmsskola nozīmē, ka bērns apgūst, kā darboties grupā, ievērot dažādu rotaļu noteikumus, kā spēlēties un atbilstoši reaģēt dažādās situācijās, kā paust savas emocijas u.tml.

Socializēšanās prasmju trūkums var sekmēt mācīšanās grūtības

Virkne prasmju, ko bērni apgūst agrīnās pirmsskolas posmā, veido pamatu, lai turpinātu mācības obligātajā pirmsskolā un skolā, kad jau jāapgūst skaitīšana, lasīšana un rakstīšana. Ja nav apgūta mijiedarbība ar citiem bērniem un ir grūtības socializēties, var būt sarežģīti iekļauties klases kolektīvā, kā arī apgūt mācību vielu. Un tā ir arī papildus atbildība skolotājiem, lai palīdzētu atrast kopīgu valodu ar citiem bērniem un iesaistīties kolektīvā.

Pirmsskolu izvēlas arī tad, ja kāds no vecākiem nestrādā

Somijā vecāki tiek mudināti izvēlēties agrīno pirmsskolu, padarot šo pakalpojumu maksimāli pieejamu arī no izmaksu viedokļa, piemēram, ja četru cilvēku ģimenē (divi vecāki un divi bērni) mēneša ienākumi pārsniedz 5 937.00 eiro, tad t.s. dienas aprūpe vecākajam bērnam izmaksā 28 eiro, bet jaunākajam – bezmaksas. Ja ienākumi ir mazāki par

šo summu, līdzmaksājums nav jāveic. Pirmsskolas izglītības iestādes, kā arī skolas, Somijā ir bezmaksas jebkurā gadījumā.

Runājot par bērniem, kuri uzsāk pirmsskolas gaitas tikai obligātajā vecumā, jāmin arī pāraprūpes riski. Domājot, ka bērns vēl nav pietiekami patstāvīgs, lai ietu uz bērnudārzu, patiesībā vecāki zināmā mērā kavē bērna kļūšanu patstāvīgākam. Pateicoties vecāku izglītošanai, pāraprūpe šobrīd nav tik izplatīta kā pirms vairākiem gadiem, vecāki apzinās, ka bērnudārzs nav tikai vieta bērnu pieskatīšanai, ka tur tiek apgūtas daudzas prasmes, kas ir pamats skolai. Bērnudārzs ir starta platforma, bez kuras mācības skolā var būt ļoti sarežģītas. Sabiedrība nepārmet vecākiem, ja viņi izvēlas agrīno pirmsskolu, jo ir skaidrs – bērnudārzs ir tāpēc, lai bērni var apgūt dažādas prasmes un draudzēties ar citiem bērniem, nevis tāpēc, ka vecāki nevēlas pavadīt laiku ar bērniem. Tieši tāpēc Somijā nav nekas neierasts, ja arī ģimenēs, kurās kāds no vecākiem nestrādā, bērni apmeklē pirmsskolu. Liela loma vecāku izglītošanā ir arī pirmsskolas pedagogiem un vadībai, kuri skaidro, kas tieši notiek bērnudārza ikdienā, ko un kā bērni apgūst, un kā tas ietekmē viņu attīstību. P

Sveiciens visiem, kuru pirmsskolās šogad būs izlaidumi! Vai jau esat domājuši, ko dāvināt saviem mazajiem un tajā pašā laikā jau lielajiem izlaidumniekiem?

Manas 100 dienas līdz skolai.

Rakstāmgrāmata pirmsskolēnam, noslēdzot bērnudārza gaitas

Grāmata ir veidota kā atmiņu grāmatas un darba burtnīcas apvienojums, kuru bērns aizpilda līdz pirmsskolas izlaidumam. Grāmata piedāvā plašas izpausmes iespējas – gan pierakstīt un vizualizēt savas atmiņas par bērnudārza laiku grupiņā un ar draugiem, gan ļauties iztēlei par profesiju un savu sapņu skolu, kā arī saņemt atgriezenisko saiti no skolotājām par šo bērnības posmu. Materiālā ir iekļautas darba lapas, kurās bērns var demonstrēt būtiskākās prasmes, kas nepieciešamas skolas gaitu uzsākšanai.

Aizpildiet rakstāmgrāmatas visa pirmsskolas grupa kopā un dāviniet to saviem pirmsskolēniem izlaiduma dienā!

Šī ir praktiska, sirsnīga un bērnības pieredzi apliecinoša dāvana pirmsskolēnam.

Rakstāmgrāmatā piedāvātie tematiskie atvērumi:
Viss par mani I Mans bērnudārzs I Mani draugi I Es protu rēķināt I Es pazīstu pulksteni I Es pazīstu gadalaikus I Es pazīstu burtus I Esmu radošs I Es dzīvoju Latvijā I Mana sapņu profesija I Manas skolotājas I Vēl jāizdara līdz skolai I Mana sapņu skola I Vai esmu gatavs skolai? I Gatavības skolai apliecinājums

Izdevējs: Izdevniecība Skolas Vārds
ISBN 978-9934-23-810-9
Autores: Vita Pļaviņa, Vineta Jonīte
Izdošanas gads: 2023.

Iesējuma tips: Cietie vāki
Formāts: 206x207 mm
Lpp. skaits: 32
Cena: Eur 7.00

Grāmatu iegādāties iespējams *Izdevniecības Skolas Vārds* mājas lapā **www.skolasvards.lv**

Sīko lietu lielā nozīme

Raisa Biseniece, Jūrmalas Pumpura vidusskolas direktores vietniece izglītības jomā, Austra Šteinberga, pirmsskolas skolotāja

Izglītības iestādēs nav lielu un mazu amatu. Katrs dara to, ko viņš prot vislabāk un katram ir milzīga nozīme kopīga mērķa sasniegšanā. Tas ir tāpat kā būvējot māju, katrs ķieģelis ir svarīgs – , ja kāds no tiem pazūd, nav labi nostiprināts, tad māja kļūst nestabila, nedroša.

Jau pirmsskolā mācam dzīves prasmes, kļūt pašapzinīgiem, mācam mācīties. Vēlamies izteikt savas domas par pozitīvu audzināšanu un mācību motivācijas veicināšanu, kam pievēršam uzmanību Jūrmalas Pumpura vidusskolas pirmsskolas sagatavošanas klasē.

Kā izteikusies Latvijas Universitātes profesore Zanda Rubene, "mūsu galvenais audzināšanas uzdevums ir izaudzināt dzīvei gatavu jaunieti". Bērniem ikdienas nodarbēs ļoti būtisks ir sistemātiskums un uzdevumu vienkāršums/saprotamība. Var izmantot daudz un dažādas metodes izglītošanas procesā, bet ir jāsaprot, kuras no tām strādā vislabāk, un tad tieši tās izmantot pamatā un visvairāk.

Būtiski ir strādāt ar bērna pašapziņu

Ceļot bērna pašapziņu, tiek veicināta viņa motivācija turpmākiem sasniegumiem. Svarīgi ir iemantot bērna uzticēšanos, kas ne vienmēr ir viegli un prasa arī dažādus pārbaudījumus.

Vienmēr būs bērni, ar kuriem ir vieglāk atrast kontaktu un būs bērni, ar kuriem – grūtāk. Galvenais ir nepadoties, bet meklēt ceļu pie bērna pamazām, strādāt ar sirdi.

Kāpēc pašapziņai ir tik liela nozīme? Jo ikviens vēlas būt novērtēts, pamanīts, kādam patikt. Skolotājam jācenšas pamanīt pozitīvo, nevis ieciklēties uz negatīvo. Ja nemitīgi tiek pievērsta uzmanība bērna negatīvai uzvedībai vai rīcībai un necenšas pamanīt arī to, ka viņam kaut kas ir izdevies, tad bērns nolemj būt šis "sliktais" un savā ziņā attaisno skolotāja gaidas, vai arī skolēns vienkārši "atslābst" un klasē tikai eksistē.

Mācību motivācijas veicināšana panākama ar apbalvojumu sistēmu, pozitīvu disciplinēšanu, cieņpilnu attieksmi.

Apbalvojumu sistēma ir skaidra un saprotama ikvienam – pēc darba seko atalgojums. Bērnos ir jārada izpratne, ka ir uzdevumi, kurus ir jāveic, lai dzīve būtu labāka un veiksmīgāka. Vieni no šiem uzdevumiem, kas jāapgūst, ir paškontrole un laba uzvedība. Tas attiecas arī uz pieaugušajiem, piemēram, ja ir noruna gaitenī neskriet un netrokšņot, tad gaitenī arī skolotājs sarunājas pieklusinātā balsī.

Liela nozīme ir arī tam, kurš pasaka, piešķir novērtējumu. Ja to dara bērnam nozīmīgs cilvēks, tad novērtējums šķitīs būtiskāks. Tāpēc liela loma ir arī attiecībām ar vecākiem. Ja vecāki bērna darba rezultātam piešķir nozīmi, tad bērns cenšas vairāk. Savukārt ne mazāk svarīgi, kāda ir vecāku attieksme pret skolotāju un skolu.

Tas ir komandas darbs, jo skolotājs piespēlē bumbu gan skolēnam, gan vecākiem un saspēlei jābūt abpusējai. Atkal atgriežamies pie uzticēšanās nozīmības, pie savstarpējām attiecībām.

Vēlamies vien atgādināt, ka skolotājs ir īpašs cilvēks, jo pieskaras bērnu dvēselēm. Šis pieskāriens bieži atstāj nospiedumu visai dzīvei. P

Foto autore Austra Šteinberga

Foto autore Austra Šteinberga

Foto autore Austra Šteinberga

Daži mirkļi no sadzīves Jūrmalas Pumpuru vidusskolas sagatavošanas klasē.

Integrēta rotaļnodarbība "Ūdens brīnumainās spējas"

Kristīne Lapiņa

Bērnu vecums: 4 – 5 gadi.
Rotaļnodarbības mērķis: Ūdens īpašību izzināšana teorētiskā un praktiskā darbībā.

Sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs:

Pašvadīta mācīšanās:

1. Darbojas patstāvīgi, ar atbalstu pārvar grūtības;
2. Spēj paveikt darbību līdz galam;
3. Plāno darbību, lai īstenotu ieceri;
4. Spēj pagaidīt;
5. Novērtē savu un citu darbību un tās rezultātu, paskaidro savu vērtējumu.

Sasniedzamie rezultāti mācību jomās.

Valodu mācību joma:

1. Uzklausa citus, iesaistās sarunā;
2. Atšķir un nosauc pirmo skaņu vārdā;
3. Mācās pareizi izrunāt visas skaņas;
4. Darbojoties iepazīst sev nozīmīgus burtus;
5. Atbild uz vienkāršiem jautājumiem par zināmiem priekšmetiem.

Matemātikas mācību joma:

1. Grupē priekšmetus pēc lieluma;
2. Praktiskā darbībā nosauc priekšmetu skaitu pieci apjomā;
3. Salīdzina priekšmetu kopas pēc skaita, lietojot jēdzienus vairāk, mazāk, tikpat.

Kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību joma:

1. Dzied atbilstoši dziesmas tonalitātei un ritmam kopā ar pieaugušo;
2. Runā skaitāmpantus un īsus dzejoļus;
3. Mākslinieciskajā darbībā eksperimentē ar dažādiem materiāliem un tehniskajiem paņēmieniem.

Dabaszinātņu mācību joma:

1. Stāsta par laikapstākļiem un novērotajām pārmaiņām dabā, saista tās ar gadalaiku.

Tehnoloģiju mācību joma:

1. Mācās novērtēt savas ieceres īstenošanas procesu un rezultātu, atbildot uz pieaugušā jautājumiem vai neverbāli, paužot emocijas par darba rezultātu.

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma:

1. Ar prieku iesaistās fiziskās aktivitātēs telpā un ārā.

Organizācijas formas un metodes:

Individuāls darbs, frontāls darbs, diskusija, praktisks darbs, didaktiskā rotaļa, eksperimenti.

Nepieciešamie materiāli:

"Laika vērotāja dienasgrāmatiņas", parastie zīmuļi, izlozes vārdiņi, tukša kaste, bļoda ar ūdeni, burtu kartiņas, kas veido vārdu ŪDENS, priecīgas/ bēdīgas ūdens lāsītes, prezentācija "Labie un sliktie ūdens darbi", ūdens lasītēs, uz kurām cipari no 1 – 5, glāzītes, uz kurām uzzīmētas ūdens lāsītes no 1 – 5, spainis netīrajam ūdenim, nepieciešamie materiāli eksperimentiem ar ūdeni – liels trauks ar ūdeni, glāzītes ar dažādiem caurumu veidiem, 5 dažādas lietas, kas grimst un peld, stikla trauks ar ūdeni, papīra ūdensrozes, ūdens trauks, vielas, kuras šķīst un nešķīst ūdenī, burciņas ar ciparīem, lejkanna, karotes, vitamīns C ripiņās, pipetes, caurspīdīgi, nelieli šķīvīši.

Nodarbības gaita:

Ievads		
Sasniedzamais rezultāts	**Skolotājas un bērnu darbība**	**Komentārs**
Dzied atbilstoši dziesmas tonalitātei un ritmam kopā ar pieaugušo.	Bērni kopā ar skolotāju dzied sasveicināšanās dziesmu "Saulīte jau logā skatās!", izpildot atbilstošas kustības, pēc tam nodod viens otram rīta sveicienu, kur sāk audzinātāja, pagriežoties pa labi un sasitot ar blakusstāvošo bērnu plaukstas, saka: "Labrīt, Anna!"	✔ "Saulīte jau logā skatās!" Saulīte jau logā skatās, Laiks ir pamosties! Skriesim visi žiglām kājām, Strautā mazgāties! Līdz ar vēsām ūdens lāsēm, Miedziņš strautā krīt, Buļ, buļ, buļ, to aiznes vilnīt's, Nu, var teikt – "Labrīt!" ✔ "Rīta sveiciens" Šī rīta sveiciens tiek nodots blakus stāvošajam draugam virzienā pa labi. Sāk pedagogs, parādot piemēru – pagriežas pa labi, sasit plaukstas ar blakus stāvošo bērnu un saka: "Labrīt, Anna!" Anna atbild: "Labrīt!", turpina, pievēršoties blakus stāvošajam bērnam virzienā pa labi. Kad rīta sveiciens ir "apgājis aplīti", nonācis atpakaļ pie pedagoga, tad, sitot plaukstiņas pret celīšiem un paceļot rokas virs galvas, visi vēlreiz pasaka skaļu "Labrīt!"
	Laiks pamosties! Pedagogs aicina pamodināt savus ķermenīšus, sākot ar balstiņu un mēlīti. Pedagogs sāk stāstīt stāstiņu par mēles piedzīvojumiem un rāda konkrētu artikulācijas aparāta vingrinājumu, pārējie klausās un atdarina.	✔ "Mēles piedzīvojumi" Noskan modinātājs! *(visi kopā ar mēli rada skaņu "trrrrrrr")* Un beidzot mēlīte ir izkāpusi no gultas! Tā pieiet pie loga un paskatās, kāds ārā laiks. *(vairākas reizes garu, stingru mēli izbāž ārā no mutes, tikpat ātri paslēpj mutē, atkārto vairākas reizes)* "Spīd saulīte! Cik jauki!" nodomā mēlīte. Bet pulkstenis negaida, tas šodien ļoti steidzas! *(izbāž ārā stingru, garu mēli un virza to pie viena lūpu kaktiņa, tad pie otra, atkārto vairākas reizes)*. Tāpēc mēlīte nolemj ātri nomazgāties un paēst brokastis, lai varētu doties uz darbu (*visi kopā atkārto skaņas "ņam, ņam, ņam)*.Kad mēlīte paēdusi, viņa nomazgā traukus, noliek tos skapī un kārtīgi nomazgā galdiņu (*ar stingru mēli nobrauc gar katru zobiņu, vispirms augšējos, tad apakšējos)*. Nu, mēlītei, jāiet ģērbties, taču istabā ir izdegusi lampiņa, tāpēc ir ļoti tumšs. Mēlīte meklē, kur ir skapja durvis *(aizvērta mute, mēle ir stingra, tā iebaksta vienā vaidziņā, tad otrā)*. Beidzot mēlīte atrod skapja durvis un atver tās plaši vaļā *(atver muti plaši vaļā un notur 5 sekundes)*. Mēlīte uzvelk savu mīļāko kleitu un beidzot ir gatava doties uz darbiņu. Šodien uz darbiņu viņa jās ar zirgu (*visi kopā rada "zirga pakavu" skaņas)*. Atā, mēlīte! Lai Tev jauka diena!

Ar prieku iesaistās fiziskās aktivitātēs telpā.	Tālāk pedagogs aicina pamodināt savu ķermenīti un kopā ar bērniem veic dažādus VAV vingrinājumus.	✔ VAV bērni izpilda pēc pedagoga dotā piemēra, ievērojot secību – galva, pleci, rokas, vēders, ceļi, kājas, pēdas.
Runā skaitāmpantus un īsus dzejoļus.	Un visbeidzot pedagogs jautā: "Ko mēs vēl neesam paspējuši pamodināt?" Bērni atbild: "Pirkstiņus!" Pedagogs kopā ar bērniem skaita dzejolīti un veic atbilstošas kustības, ievingrinot pirkstu muskulatūru.	✔ Pirkstiņdzejolis "Pil lietus lāsītes!" Pil lietus lāsītes – pik, pik, pak, Uzpil man uz austiņas – pik, pik, pak, Saslapina degungalu – pik, pik, pak, Saslapina pieri (zodu, roku, galvu..) manu – pik, pik, pak.
Stāsta par laikapstākļiem un novērotajām pārmaiņām dabā, saista tās ar gadalaiku. **Atšķir un nosauc pirmo skaņu vārdā.** **Mācās pareizi izrunāt visas skaņas.** **Darbojoties iepazīst sev nozīmīgus burtus.** **Dzied atbilstoši dziesmas tonalitātei un ritmam kopā ar pieaugušo.**	Pēc dzejolīša pedagogs aicina bērnus doties un noskaidrot, vai šobrīd arī ārā pil lietus lāsītes. Visi dodas apsēsties pie galdiņiem un sākt strādāt ar "Dabas pulksteni" un "Laika vērotāja dienasgrāmatiņām". Pedagogs izdala dienasgrāmatiņas, paņem izlozes trauciņu, izlozē bērnu un uzdod jautājumu, piemēram, kādi šodien laikapstākļi, bērns atbild un pārējie atbildi zīmē lapas augšējā malā. Gadalaikam raksturīgo zīmē apakšējā lapas malā, bet datumu lapai pa vidu.	✔ "Laika vērotāja dienasgrāmatiņas" izdala, pedagogam dziedot bērna vārdu, pārējie bērni atkārto; ✔ Izlozes trauciņā – kociņi, uz kuriem ir bērnu vārdi. Kuru izlozē, tas atbild uz jautājumiem konkrētā secībā. ✔ Secība darbam ar "Dabas pulksteni" – laikapstākļi, gadalaiks, datums, mēneša nosaukums, visbeidzot dienas nosaukums. ✔ Mēneša nosaukumu saklausa, diferencējot katru skaņu un atbilstoši skaņai raksta burta simbolu. Katru skaņu saklausa viens bērns izlozes kārtībā – saklausa, nosauc, visi raksta lapai pa vidu.

	Noskaidrojot dienu, pedagogs aicina bērnus par godu šai, piemēram, otrdienai visiem kopā nodziedāt "Dienu dziesmu!" Pēc šīs dziesmas pedagogs rosina bērnus nolikt atpakaļ dienasgrāmatiņas un sastāties riņķītī, jo ir pienācis laiks atpūtas pauzītei.	✔ "Dienu dziesma" Pirmdiena *(ieliek rokas sānos),* Otrdiena *(pa vienai rokai izstiepj sev priekšā krūšu līnijā),* Trešdiena *(sasit plaukstas pa labi, virs galvas, pa kreisi),* Ceturtdiena *(4 reizes sasit plaukstas uz ceļiem),* Piektdiena *(paceļ labo roku un imitē žestu "attā!"),* Sestdiena *(paceļ virs galvas rokas un rāda žestu "super!" ar paceltu īkšķi),* Svētdiena *(virs galvas applaudē).*

Galvenā daļa

Sasniedzamais rezultāts	Skolotājas un bērnu darbība	Komentārs
Uzklausa citus, iesaistās sarunā. **Atšķir un nosauc skaņas vārdā.** **Mācās pareizi izrunāt visas skaņas.** **Darbojoties iepazīst sev nozīmīgus burtus.**	Pedagogs uzmanīgi riņķa vidū ienes kasti, uz kuras uzzīmēta liela "?" zīme un augšējā daļā caurums. Pedagogs aicina pēc kārtas nākt katru bērnu un uzmanīgi ievietot kastē roku, sataustot, kas tur iekšā. Pēc pēdējā bērna aiziešanas, pedagogs jautā, kas varētu būt paslēpts noslēpumainajā kastē un kāpēc bērni tā domā. Pedagogs uzklausa atbildes un saka: "Pārbaudīsim Jūsu minējumus! Ja tiešām kastē ir ūdens, tad šo vārdu varēs salikt no šiem burtiem! Pamēģināsim!" Pedagogs un bērni veic uzdevumu, salasot visus burtus un izveidojot vārdu ŪDENS. Pedagogs apstiprina bērnu prognozes un minējumus, atverot kasti un izņemot no tās bļodu ar ūdeni. Pedagogs jautā: "Ko Tu zini par ūdeni?" Bērni dalās pieredzē. Pedagogs pēc tam jautā, vai bērni zina,	✔ "Noslēpumainā kaste" Kastei jāizgriez neliels caurums rokai tā, lai nevar saskatīt, kas tur iekšā. Noteikums – pēc rokas izvilkšanas nedrīkst teikt, kas tur iekšā, minējumus un prognozes varēs izteikt tikai pēc pēdējā bērna kastes apmeklēšanas. ✔ "Burti" Burti salīmēti tuvumā tādās vietās, kurās brīvi var tikt klāt visi bērni kopā.

	ka ūdenim piemīt labās un sliktās īpašības? Kādas tās varētu būt? Bērni atbild un pedagogs saka, ka laiks pārbaudīt, cik labi Jūs tās pārzināt. Pedagogs katram izdala papīra ūdens lāsi. Vienā pusē uzzīmēta priecīga sejiņa, otrā – dusmīga. Pedagogs stāsta, ka rādīs dažādus attēlus, kuros redzami gan ūdens labie, gan sliktie darbi, bērniem tie jāvēro un atbilstoši jāparāda priecīgā vai dusmīgā lietus lāsīte. Veic uzdevumu. Kad pedagogs bērniem piedāvā vērot pēdējo attēlu, viņš jautā, kas redzams attēlā un kādas varētu būt ūdens īpašības redzamajā darbībā. Bērni diskutē, pēc tam pedagogs aicina pašiem piedalīties vairākos eksperimentos un šīs diskusijas rezultātus pārbaudīt, taču vispirms bērniem ir jāsadalās komandās, kurš pie kura eksperimentu galdiņa sēdēs. Izdala ūdens lāsītes, uz kurām uzrakstīti cipariņi. Pedagogs izstāsta noteikumus un bērni sadalās komandās. Pedagogs izstāsta katras eksperimentu stacijas uzdevuma nosacījumus un bērni veic 5 dažāda veida eksperimentus.	Noteikumi – pedagogs saka: „Ar kādu skaņu sākas vārds ŪDENS?" Bērni atbild – Ū. Pedagogs saka, aizej nostājies pie burta Ū. Un tā turpina, līdz tiek saklausītas visas skaņas šājā vārdā un atrasti visi burti. ✔ Prezentācija "Ūdens labie un sliktie darbi" Prezentācijā ievietoti tādi attēli kā peldēšanās, mazgāšanās, dārza laistīšana, plūdi dabā, plūdi telpās, slīkšana u.c., bet beigās attēls, kurā redzami eksperimenti ar ūdeni, jo tas bērnus ievirzīs nākamajā uzdevumā. ✔ "Dalīšanās komandās" Pedagogs izdala katram bērnam 1 ūdens lāsīti, uz kuras uzrakstīts cipariņš no 1 – 5. Bērnam jāvēro cipariņš un jāiet apsēsties pie galdiņa, uz kura stāv lapa, uz kuras uzzīmētas ūdens lāsītes skaitā no 1 – 5. Ja bērnam uz ūdens lāsītes cipariņš 2, viņš apsēžas pie galdiņa, uz kura lapa ar divām ūdens lāsītēm. ✔ "Eksperimenti" 1. Caurās glāzītes – bērni lej glāzītēs ūdeni un vēro, kā ūdens pil/ tek/ līst/ nelīst. Salīdzina, kura glāzīte un kāpēc ātrāk iztukšojas vai paliek pilna. 2. Kas peld, kas grimst – bērni ar lielām pincetēm liek ūdenī pa vienam objektam un vēro, kurš peld un kurš grimst, pārrunā, kāpēc tāds rezultāts. 3. Ūdensrozes – bērni pēc parauga krāso un loca ūdensrožu ziediņus, liek ūdenī un vēro, kā tie atveras. Pārrunā, kāpēc tas tā notiek?

		4. Kas šķīst un kas nešķīst – bērni glāzītē ar ūdeni ber 3 veidu vielas (cukurs, smiltis, zirņi), samaisa un vēro, kas šķīst un kas nešķīst, prognozē, kuras varētu izšķīst, bet kuras nē. 5. Vitamīns C – bērni liek uz plastmasas šķīvīša C vitamīna ripiņu un ar pinceti pamazām lej ūdens pilītes virsū, vēro, kas notiek. Drīkst arī pagaršot.

Nobeigums

Sasniedzamais rezultāts	Skolotājas un bērnu darbība	Komentārs
Mācās novērtēt savas ieceres īstenošanas procesu un rezultātu, atbildot uz pieaugušā jautājumiem vai neverbāli, paužot emocijas par darba rezultātu.	Pēc visu eksperimentu pabeigšanas, pedagogs aicina bērnus apsēsties aplī un uzdod jautājumus par piedzīvoto, bērni atbild uz tiem.	✔ <u>Iespējamie pašvērtējuma jautājumi:</u> ➢ Ko bija visgrūtāk/ visvieglak izdarīt? ➢ Kurš eksperiments Tev visvairāk patika? ➢ Ko jaunu Tu šodien iemācījies? ➢ Ko Tu jau zināji? ➢ Ko tu nākamreiz darītu citādāk? ➢ Kuru eksperiementu Tu vēlreiz vēlētos izpildīt? Kāpēc?

Pirmsskolu skolotājus aicina piedalīties pieredzes materiālu konkursā

Žurnāla ***Pirmsskolā*** **redakcija aicina pirmsskolu skolotājus piedalīties konkursā un atsūtīt kādu no saviem pieredzes materiāliem. Tas var būt gan kāda pasākuma scenārijs, rotaļnodarbības apraksts, spēles apraksts, ideja, kas veiksmīgi īstenota Jūsu pirmsskolā.**

Īpaši gaidīsim darbus, kas sagatavoti saskaņā ar jauno kompetenču pieejā balstīto mācību saturu.

Pieredzes materiālu aicinām sagatavot brīvā formā, izvēloties raksta garumu pēc saviem ieskatiem. Materiālam pēc ieskatiem varat pievienot arī fotogrāfijas, darba lapas, uzskates lapas, prezentācijas.

Labākos un interesantākos darbus mēs publicēsim žurnālā *Pirmsskolā*.
Labāko un interesantāko darbu autori saņems balvas!

Balvu fondā ir:
<u>5 dāvanu kartes,</u> ko varēs izmantot iegādājoties grāmatas vai citas preces izdevniecības *Zvaignze ABC* veikalos (katra Eur 20.00 apmērā)

Materiālus sūtiet žurnāla redakcijai pa e-pastu <u>pirmsskola@skolasvards.lv</u> ar norādi „Konkurss".

Jūsu materiālus gaidīsim līdz 22. martam!
Labāko darbu autorus paziņosim 29. marta *Pirmsskolā* numurā.

Metodiskais materiāls "Veido izteiksmi"

Mārīte Petrovska, PII "Salaspils 1.pirmsskola" skolotāja

Mērķauditorija: 5-7 gadus veci bērni

Mācību jomas: matemātikas mācību joma, valodas mācību joma, sociālā un pilsoniskā mācību joma

Caurviju prasmes: kritiskā domāšana, pašvadīta mācīšanās, sadarbība, pilsoniskā līdzdalība

Sasniedzamie rezultāti:

Praktiskā darbībā nosauc priekšmetu skaitu 10 apjomā, raksta ciparus.

Izsaka pieņēmumus par skaitu attēlos un priekšmetu kopās un skaitot tos pārbauda.

Saprotami secīgi stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto, kā arī par savām emocijām un rīcību.

Sadarbojoties īsteno kopīgo uzdevumu un vienojas par kopīgo mērķi.

Dalībnieku skaits: 2 (var arī vairāk).

Spēle sastāv no:

- koka pamatne,
- korķīši - cipari un matemātiskās darbības zīmes =, -, +,
- 90 kartiņas – vienā pusē sižetiski attēlotas matemātiskās izteiksmes, otrā pusē – ar cipariem un darbības zīmēm,
- 2 koka karotes.

Spēles noteikumi:

1. Dalībnieki pēc kārtas izvēlas kartiņu un veido stāstījumu par sižetiski attēloto matemātisko izteiksmi.
2. Dalībnieki ar koku karotēm velk atbilstošos korķīšus un veido atbilstošo izteiksmi.
3. Dalībnieki pagriež kartiņu otrādi un pārbauda, vai ir pareizi salikuši matemātisko izteiksmi. *(Nepieciešamības gadījumā izlabo.)*

Spēli var spēlēt gan uz ātrumu, kurš pirmais saliek matemātisko izteiksmi, gan arī var spēlēt dalībnieki kopā, vienojoties par to, kā veidos izteiksmi – kurš izvēlēsies ciparus, kurš darbības zīmes, kurš izdomās teksta uzdevumu utt.

Spēlē ir arī tukšas kartītes, dalībnieki paši var zīmēt viens otram teksta uzdevumu sižetus.

KNAĢĒ TO ZILBI, AR KURU SANĀK VĀRDS!

65 KARTĪTES

MĒ-
LA
LE
TI
JA
NESS

RA-
GI
SO
TI
SA
PE

LO-
DE
MA
JA
ZA
GI

Autors: Agnese Zabarovska

MA-	PA-	KA-	LA-	RA-
LA	KA	JĪTE	PA	GI
BU	SE	ĶIS	FA	SO
TI	TO	NE	JI	TI
ZA	ZA	ZA	KA	SA
GE	LI	SE	MA	PE

SA-	TA-	VA-	GA-	DA-
LA	ME	KARS	KI	BA
HI	SE	LIS	FA	SO
JO	CU	TE	DI	TUMS
LI	KA	PI	RUMS	SA
GE	ZO	MO	HU	PE

ZA-	BA-	LĀ-	ZĀ-	BĀ-
PA	SEINS	CIS	ĢIS	LE
BU	SE	SE	FA	ZE
RI	LETS	PA	BAKS	TI
ZA	VA	ZA	BI	KA
ĶIS	ZU	DE	LE	PE

MĀ-	KĀ-	VĀ-	PĀ-	NĀ-
SA	MIS	DU	GE	PE
BU	JA	LE	FA	SIS
RI	ME	PA	RIS	CU
JA	PA	ZE	BI	RA
VU	ZAS	DE	LE	VE

ME-	LE-	RE-	SE-	TĒ
LIS	KA	DĪSS	GI	PE
JA	SE	TUMS	GA	JA
ŽI	MURS	NE	JA	ZU
DUS	ZA	CA	ŠI	TIS
GE	DUS	SE	MA	MA

DE-	ZE-	CE-	SĒ-	RĒ-
LA	ĶE	GI	TA	ĶINS
SA	SE	PUMS	NE	MU
TI	TO	LIS	JI	KAS
JA	ME	SA	KA	TA
GUNS	VI	NA	MA	SE

MĒ-	ZĒ-	LĒ-	DĒ	VĒ-
LA	ĻA	MUMS	TA	RA
LE	BU	PO	LIS	HE
TI	CA	CAS	MONS	ĶA
JA	VA	GI	LE	ZIS
NESS	NI	SE	MA	NAS

PU-	MU-	KU-	LU-	ZU-
ĶE	KA	PONS	PA	GI
PA	ŠA	CĒNS	FA	TIS
MA	CA	NE	JI	CE
SE	ZA	ĢIS	KA	PA
TAS	TE	ŅE	MA	ĻA

SU-	JŪ-	DŪ-	LŪ-	RŪ-
LA	RA	ŅAS	HE	ZA
BU	SE	SO	PAS	SO
SURS	TAS	RE	JI	ĶIS
CE	TO	ZA	SIS	SA
GA	VI	MI	FE	PE

PO-	KO-	LO-	RO-	SO-
LA	KI	DE	PA	GI
GA	SE	MA	KA	MA
TE	TO	JA	ZE	KA
ČE	RIS	ZA	DO	SA
PO	VI	GI	TA	LIS

NO-	DO-	ZO-	JO-	BO-
TIS	KA	LE	ĻA	LU
MA	SE	ĢI	FA	JA
HE	RE	BI	SE	TI
ZA	MAS	ZA	KI	DE
GE	VI	SIS	MA	PE

KI-	PI-	LI-	RI-	ZI-
FA	KA	CI	PA	ŅA
NO	LE	SO	FA	BENS
ĶA	CA	DOSTA	JI	TI
VI	ZA	ZA	KA	VIS
PE	ŽE	SE	ĻO	ČA

PĪ-	RĪ-	ZĪ-	LĪ-	MĪ-
LA	KA	ĶA	PA	LA
RĀGS	SE	LE	CIS	BU
TI	SI	ME	JI	TI
ŠA	ZA	ŽA	KA	HA
LE	VE	SE	ME	GE

Puzle «Pulkstenis»

36 puzles

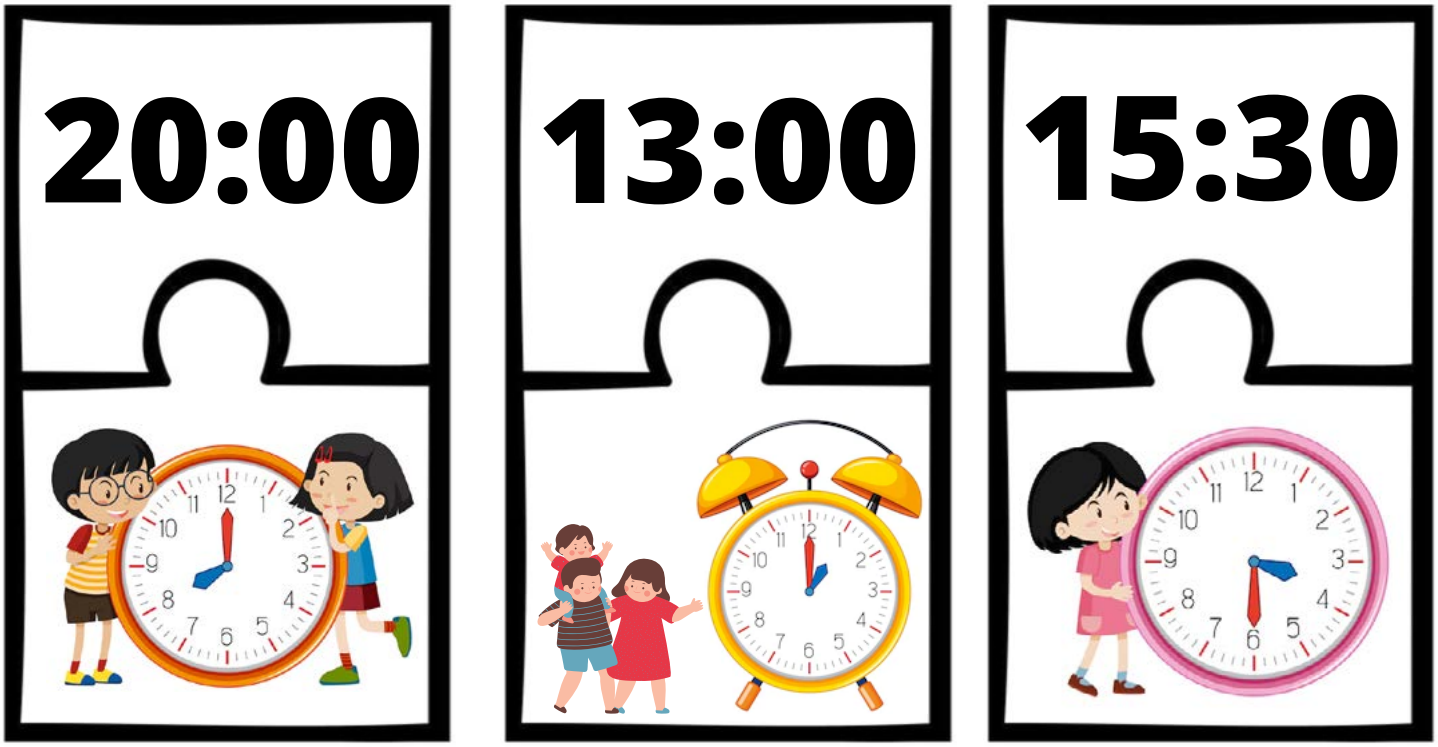

Autors: Agnese Zabarovska

15:30

9:30

00:30

15:00

18:30

20:00

19:15

5:00

12:00

4:00

8:00

9:25

6:00

3:00

15:05

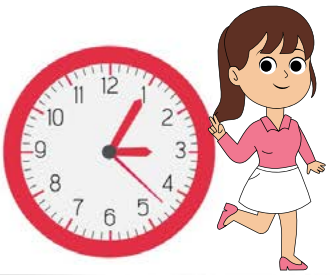

13:00

11:00

7:00

00:00

10:00

19:00

1:00

16:00

9:00

17:00

23:00

22:00

2:00

14:00

18:00

6:10

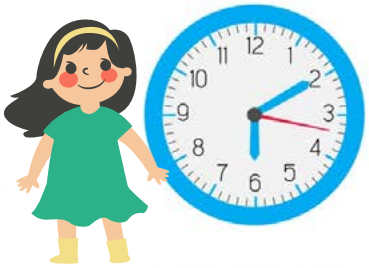

4:00

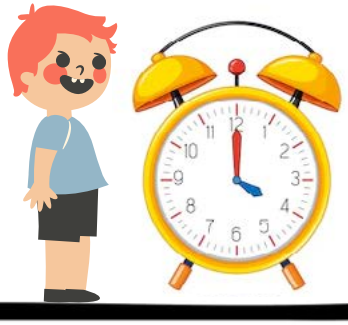

21:00

22:30

12:20

13:20

PAVASARA ZIEDI BURTOS

Autors: Agnese Zabarovska

TULPES

NARCISES

VIJOLĪTES

PRĪMULAS

KROKUSI

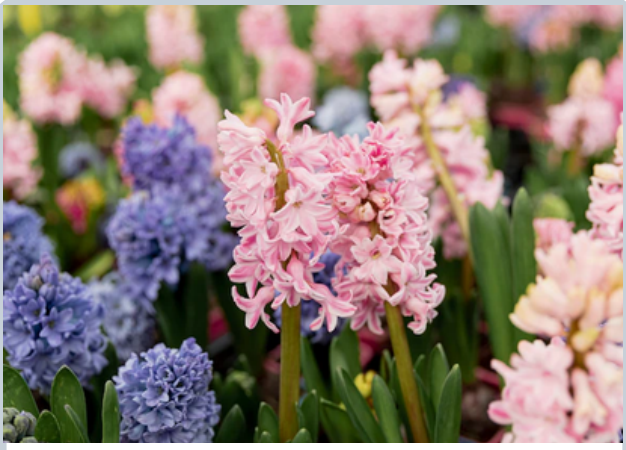

HIACINTES

MĀLLĒPES

CERIŅI

SNIEGPULKSTENĪTES

VIZBULĪTES

MAIJPUĶĪTES

MAZPURENĪTE

VIJOLĪTES	TULPES
CERIŅI	HIACINTES
MĀLLĒPES	PRĪMULAS
NARCISES	KROKUSI
MAIJPUĶĪTES	MAZPURENĪTES
SNIEGPULKSTENĪTES	VIZBULĪTES

TRENĒ ROKU!

NARCISE NARCISE NARCISE

NARCISE NARCISE NARCISE

TULPE TULPE TULPE

TULPE TULPE TULPE

HIACINTE HIACINTE HIACINTE

HIACINTE HIACINTE HIACINTE

VIJOLĪTE VIJOLĪTE VIJOLĪTE

VIJOLĪTE VIJOLĪTE VIJOLĪTE

TRENĒ ROKU!

PRĪMULA PRĪMULA PRĪMULA

PRĪMULA PRĪMULA PRĪMULA

CERIŅI CERIŅI CERIŅI CERIŅI

CERIŅI CERIŅI CERIŅI CERIŅI

KROKUSS KROKUSS KROKUSS

KROKUSS KROKUSS KROKUSS

MĀLLĒPES MĀLLĒPES

MĀLLĒPES MĀLLĒPES

TRENĒ ROKU!

VIZBULĪTE VIZBULĪTE

VIZBULĪTE VIZBULĪTE

MAIJPUĶĪTE MAIJPUĶĪTE

MAIJPUĶĪTE MAIJPUĶĪTE

MAZPURENĪTE MAZPURENĪTE

MAZPURENĪTE MAZPURENĪTE

SNIEGPULKSTENĪTE

SNIEGPULKSTENĪTE

IZKRĀSO UN PĀRRAKSTI ZIEDA NOSAUKUMU!

NARCISES

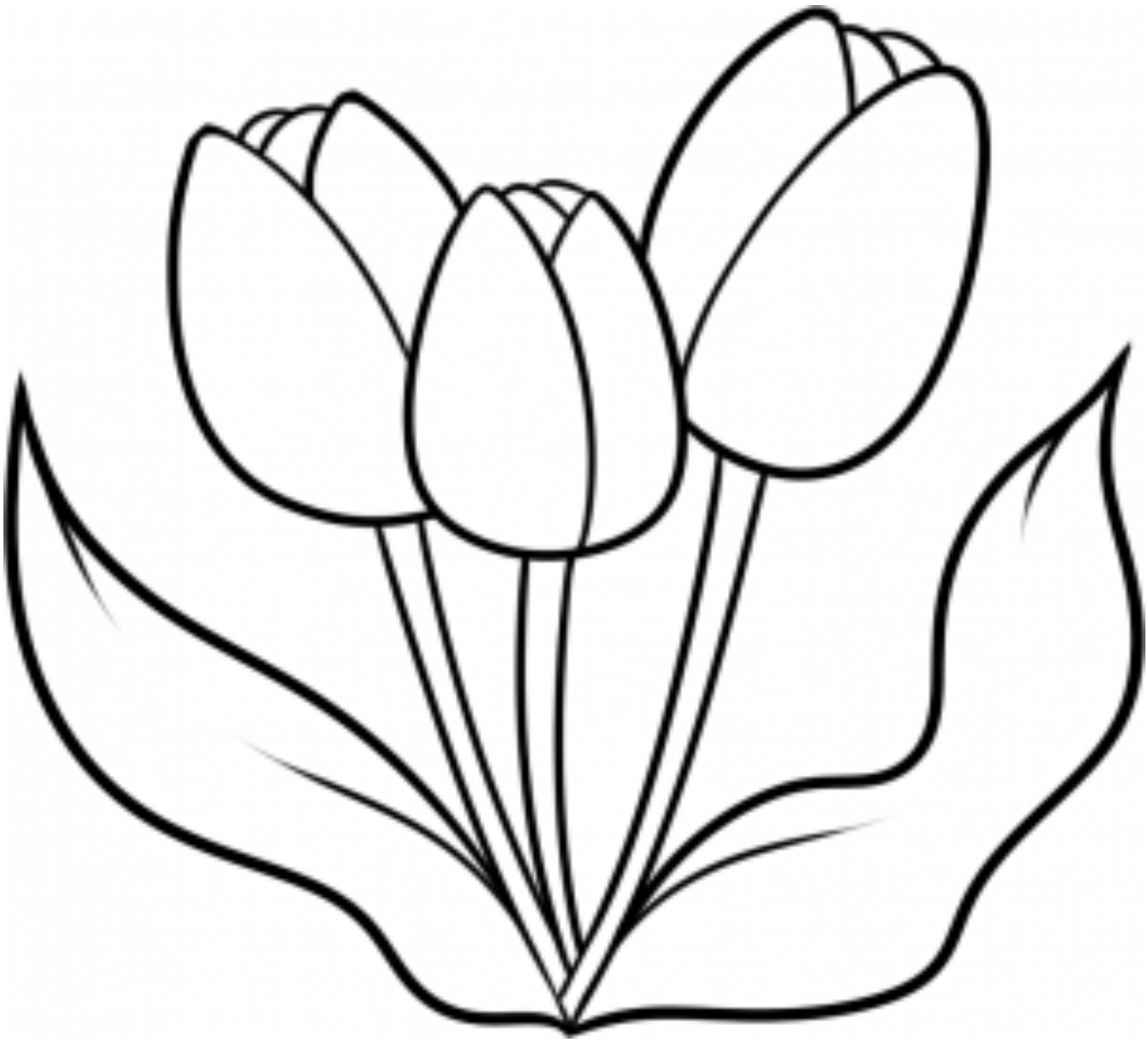

TULPES

KROKUSI

VIJOLĪTES

MĀLLĒPES

PRĪMULAS

HIACINTE

CERIȘI

VIZBULĪTES

MAIJPUĶĪTE

MAZPURENĪTES

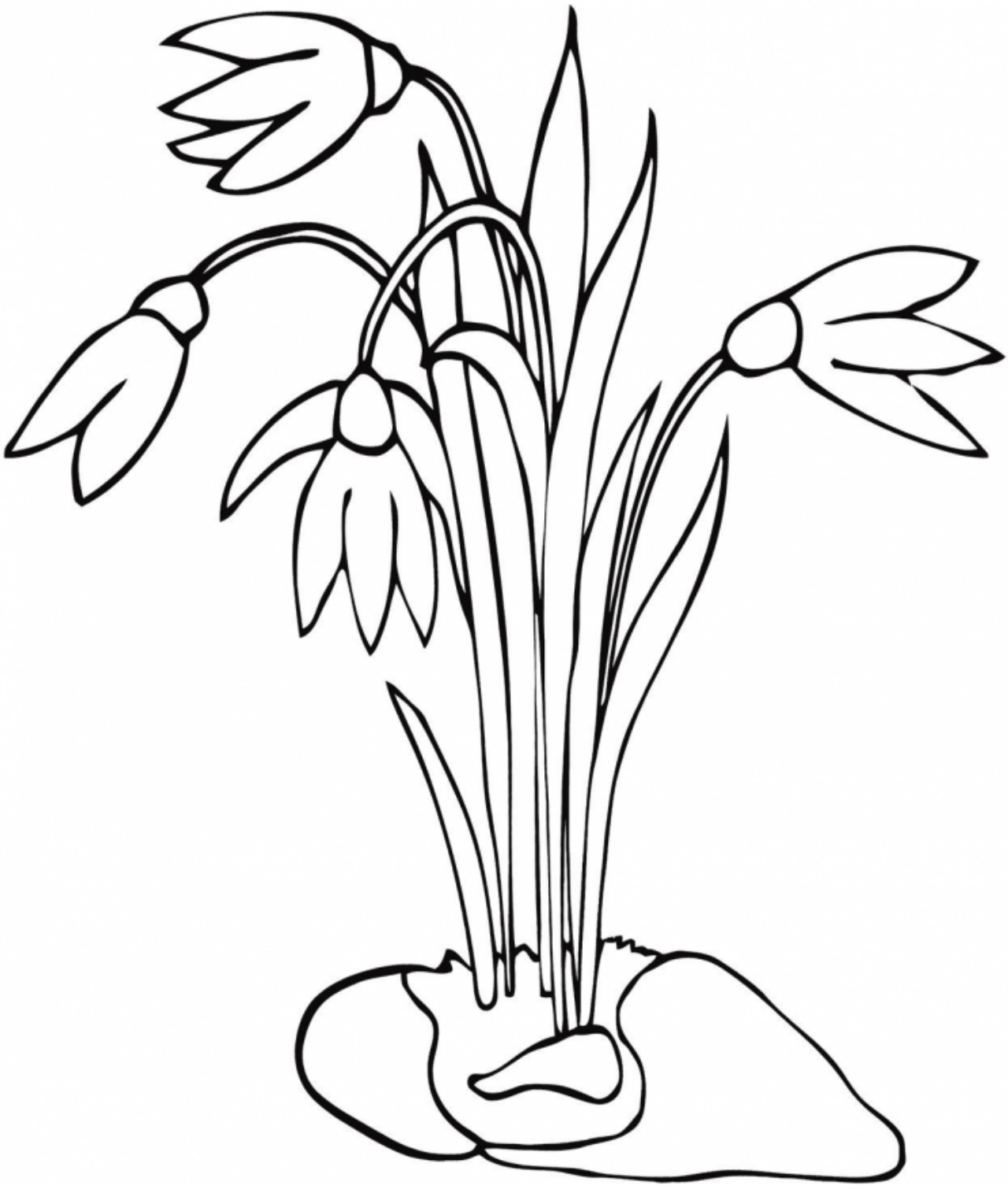

SNIEGPULKSTENĪTE

IZGRIEZ UN PIELĪMĒ TRŪKSTOŠOS BURTUS!

C		R		Ņ	

H		A		I		T	

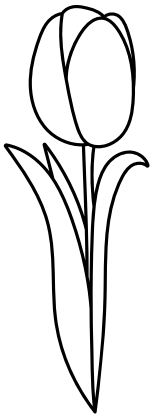

T		L		E

M		L		Ē		E

E	I	I	I	C	N	E	P	U	P	A	L

P		Ī		U		A

K		O		U		S

V		J		L		T	

N		R		I		E

L	R	M	K	S	R	E	I	Ī	O	C	A	S

V		Z		U		Ī		E

M		Z		U		E		Ī		E

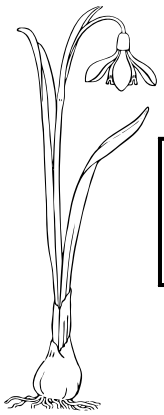

S		I		G		U		K		T		N		T	

M		I		P		Ķ		T	

Ī	B	I	T	L	R	A	N	P	T	E	N	Ī	L	P	E	S	E	J	U	E	A

SAVIENO ZIEDU AR TĀ NOSAUKUMU!

TULPE

KROKUSS

MĀLLEPE

VIJOLĪTE

CERIŅI

NARCISE

HIACINTE

PRĪMULA

ZIEDA DAĻAS

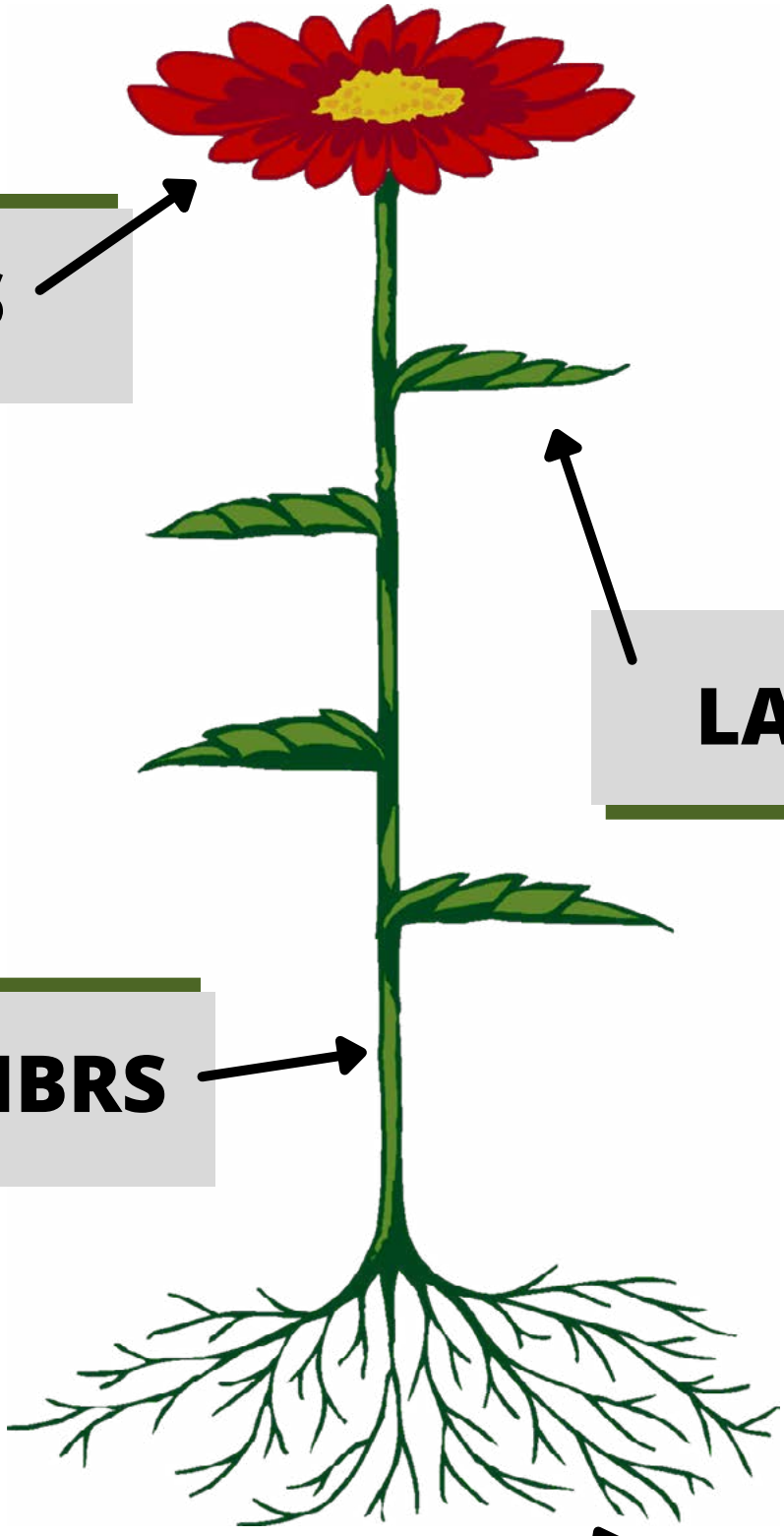

ZIEDS

LAPAS

STUMBRS

SAKNE

TOMĀTA STĀDA DAĻAS

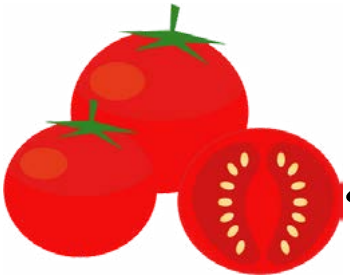

SĒKLAS

AUGĻI

LAPAS

STUMBRS

SAKNE

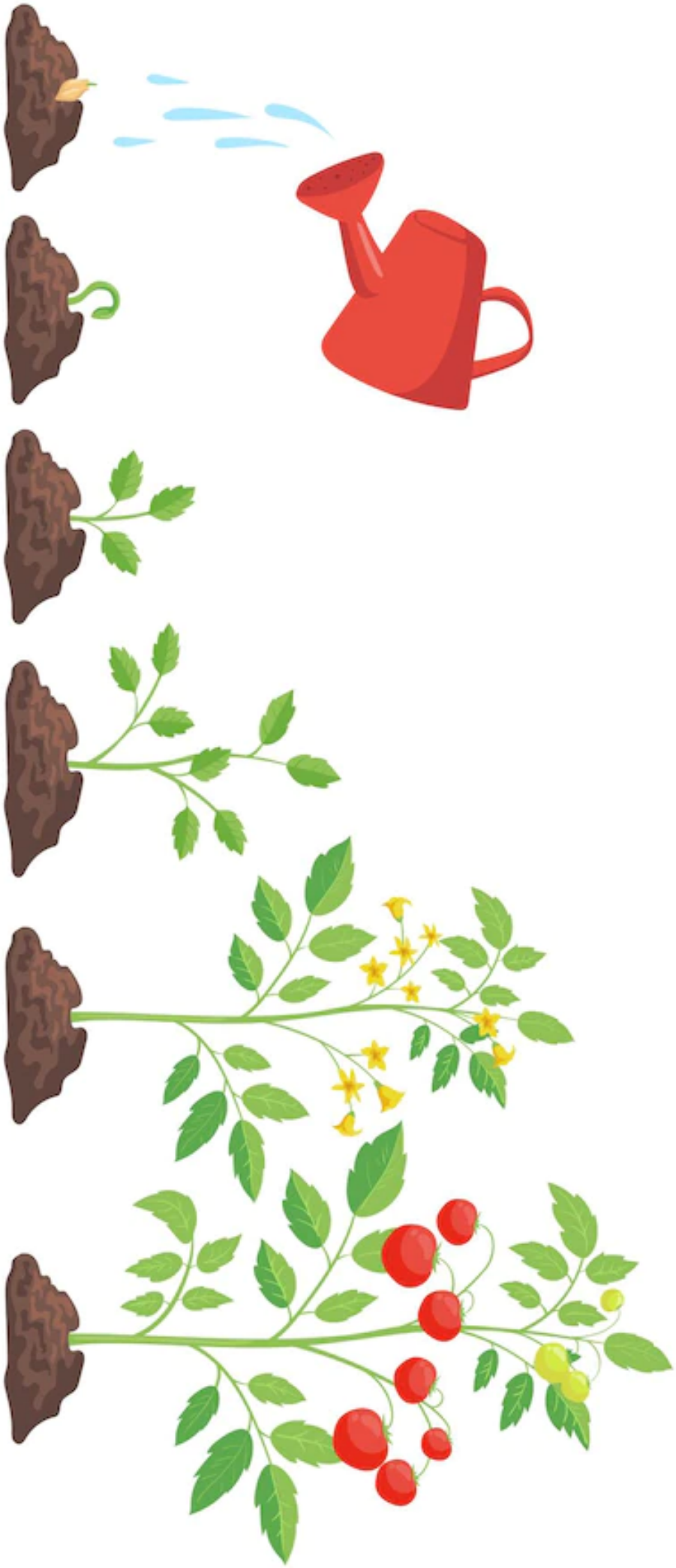

IEZGRIEZ UN PIELĪMĒ AUGA DAĻU NOSAUKUMUS!

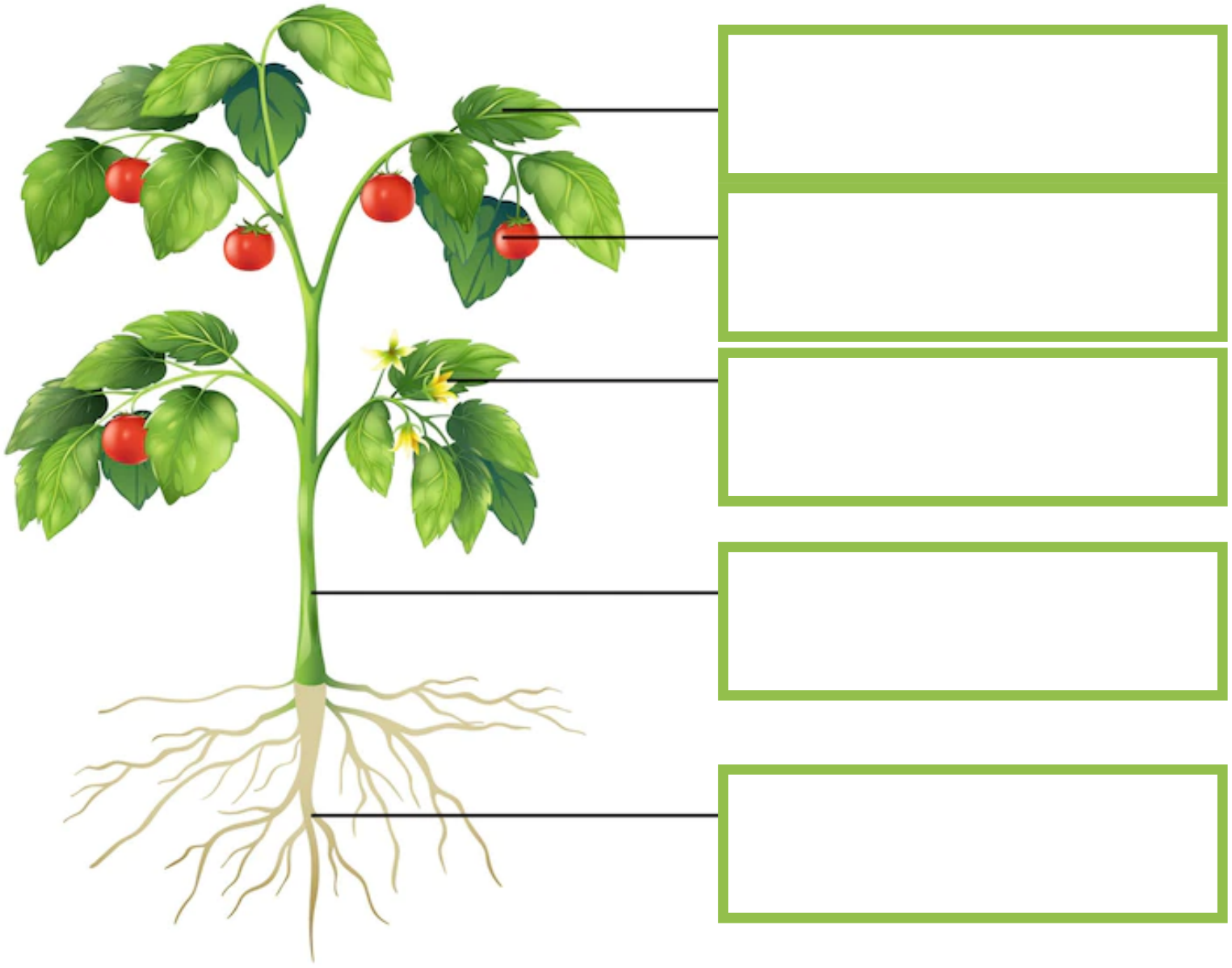

AUGLIS	
STUMBRS	**ZIEDS**
LAPA	**SAKNE**

TRENĒ ROKU!

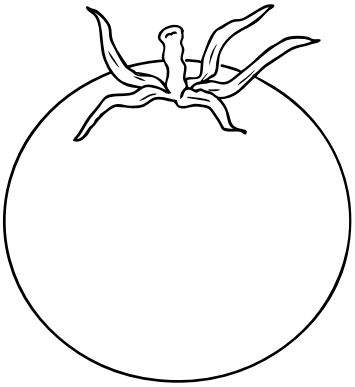

AUGLIS AUGLIS

AUGLIS AUGLIS

AUGLIS AUGLIS

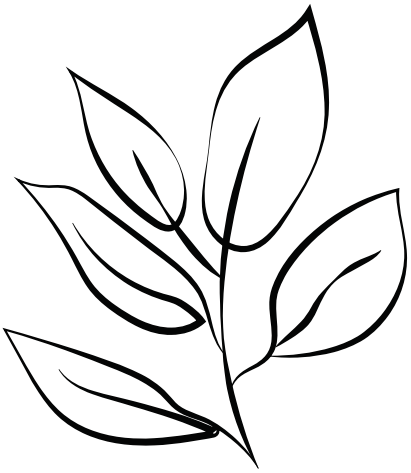

LAPAS LAPAS

LAPAS LAPAS

LAPAS LAPAS

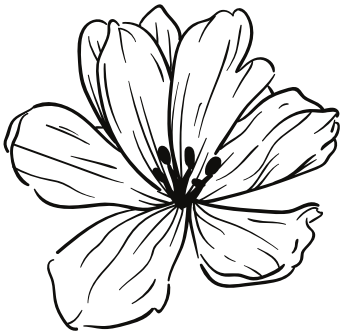

ZIEDS ZIEDS

ZIEDS ZIEDS

ZIEDS ZIEDS

TRENĒ ROKU!

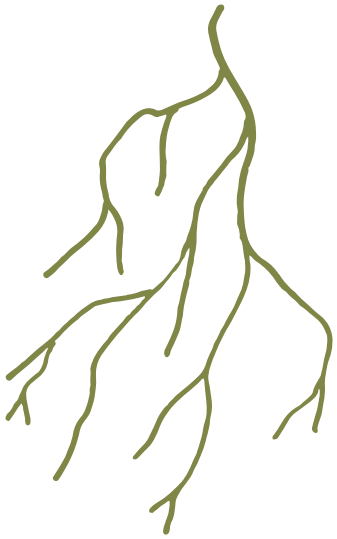

SAKNE SAKNE

SAKNE SAKNE

SAKNE SAKNE

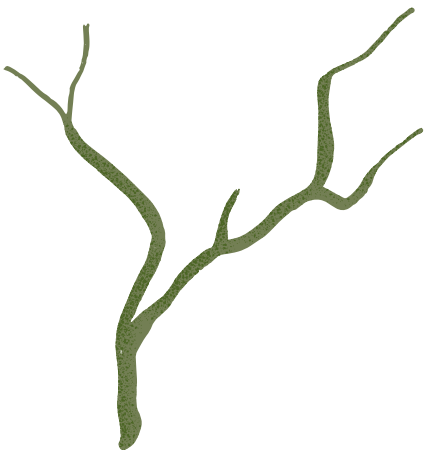

STUMBRS

STUMBRS

STUMBRS

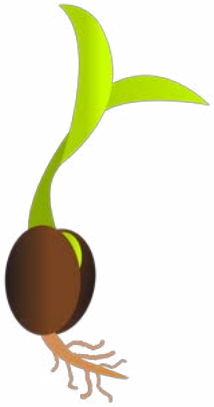

STĀDS STĀDS

STĀDS STĀDS

STĀDS STĀDS

Burtu apļi

Dace Taurīte

Materiāls paredzēts lasītprasmes un izpratnes par izlasīto attīstīšanai. Savienot burtu ar vārda sakni, lasīt un pierakstīt izlasīto.

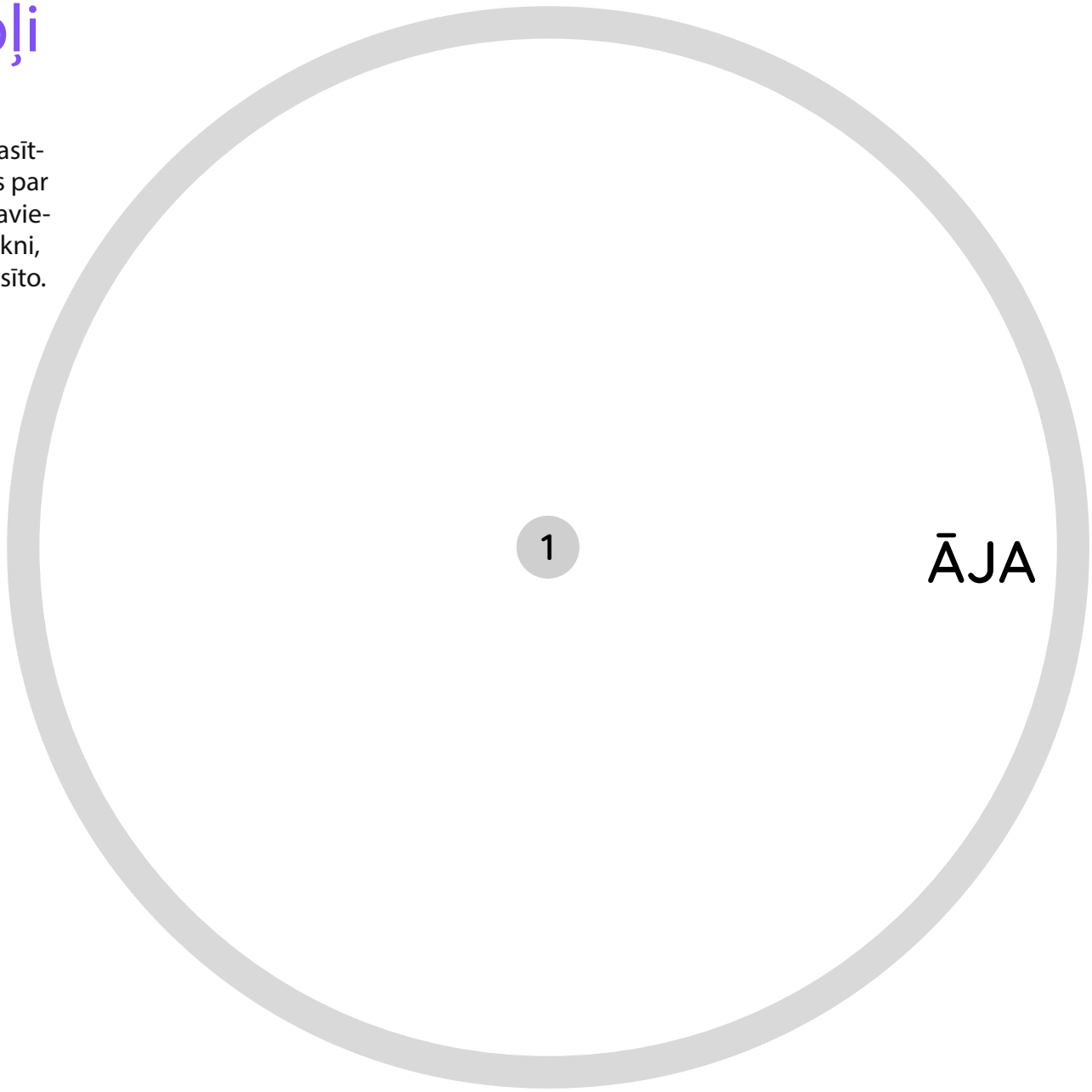

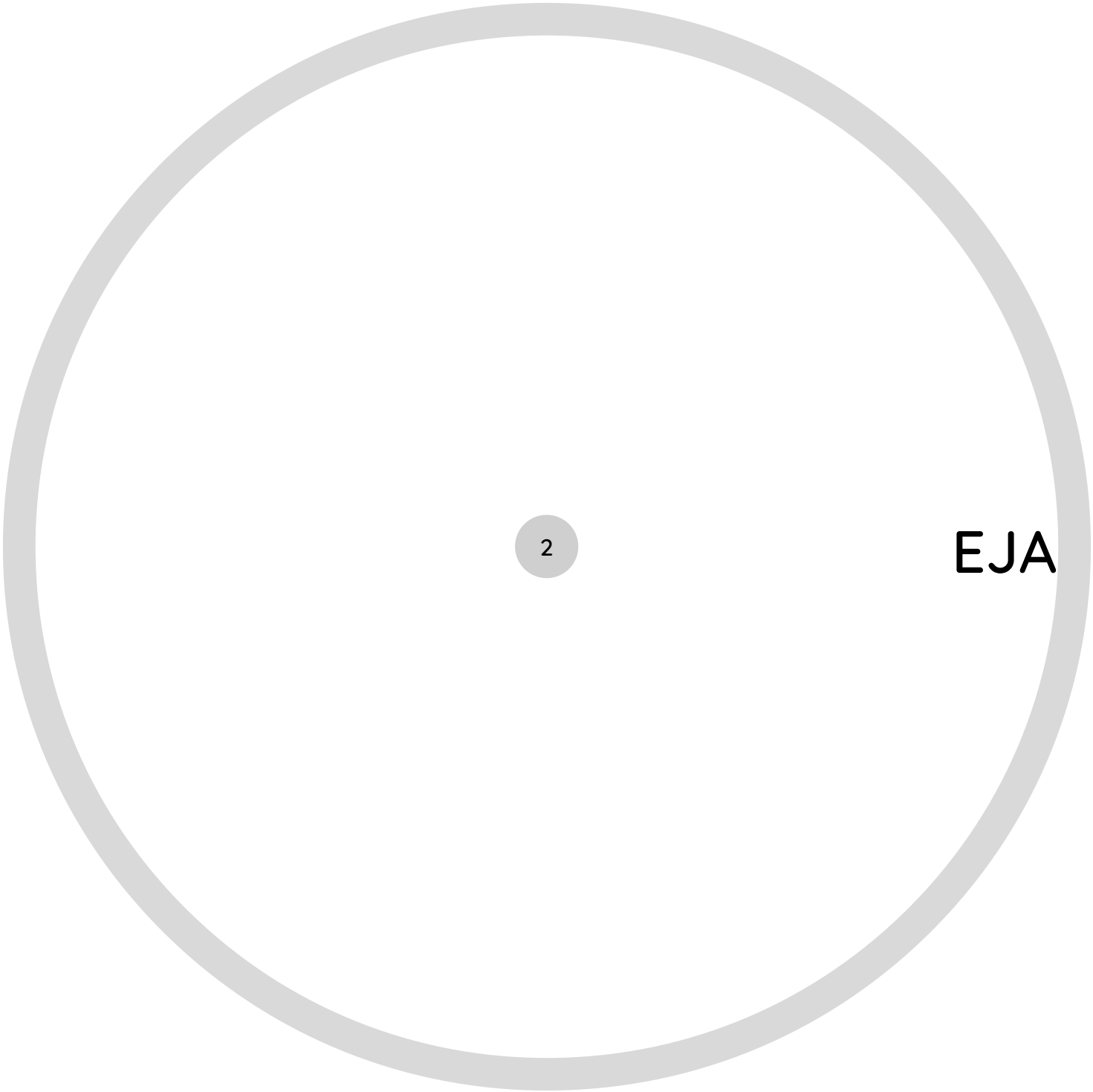
2
EJA

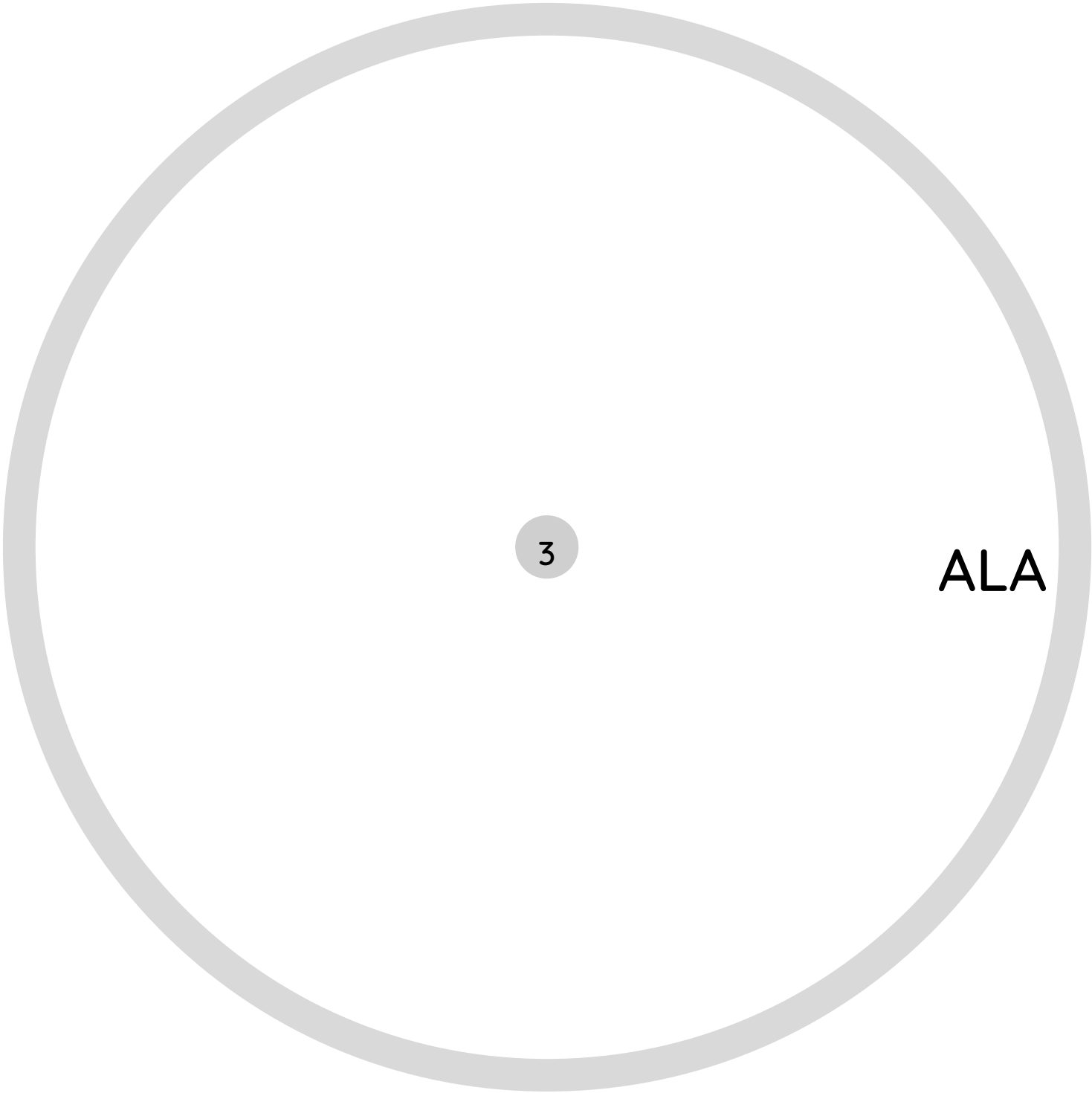
3
ALA

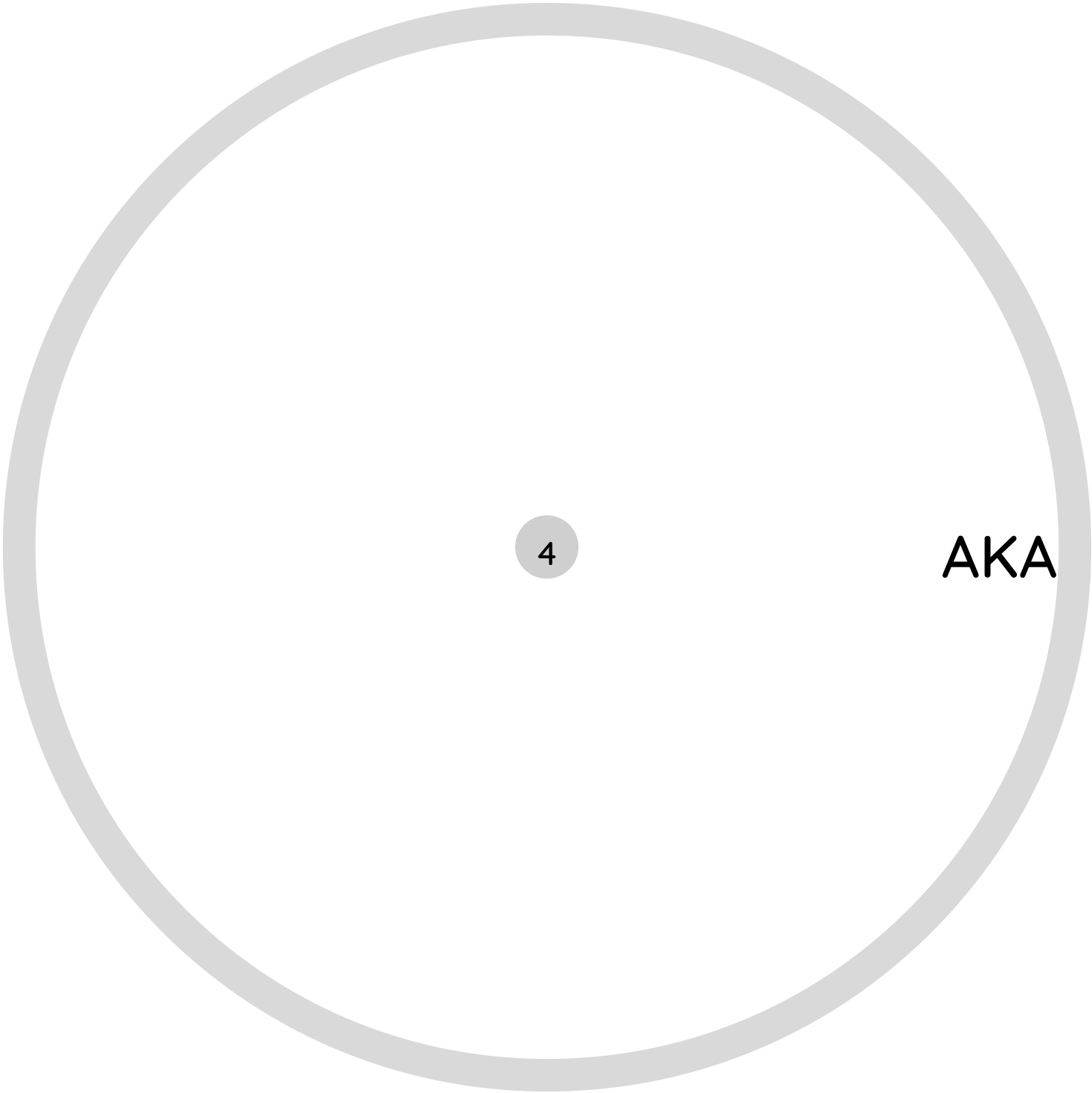
4
AKA

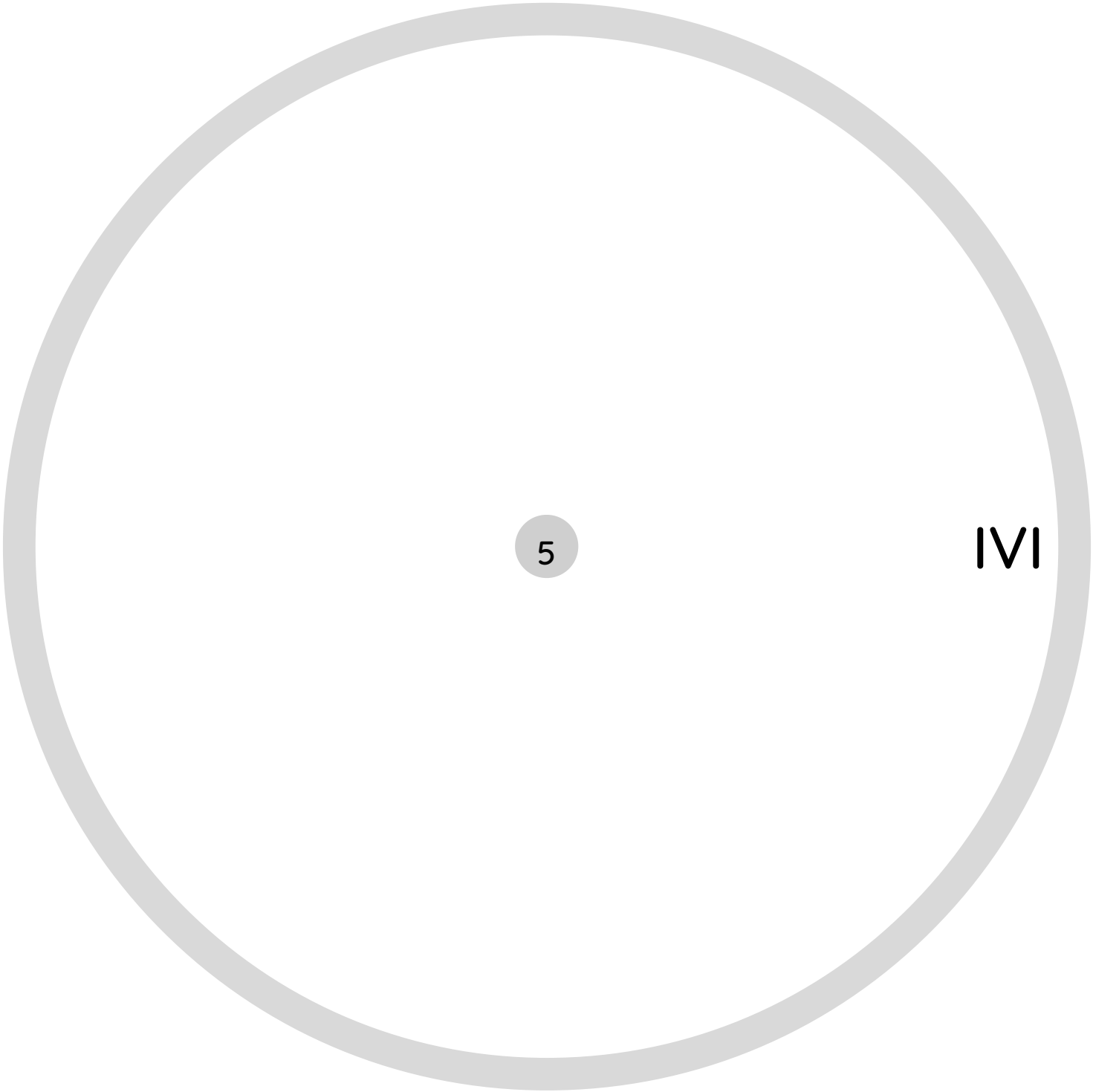
5
IVI

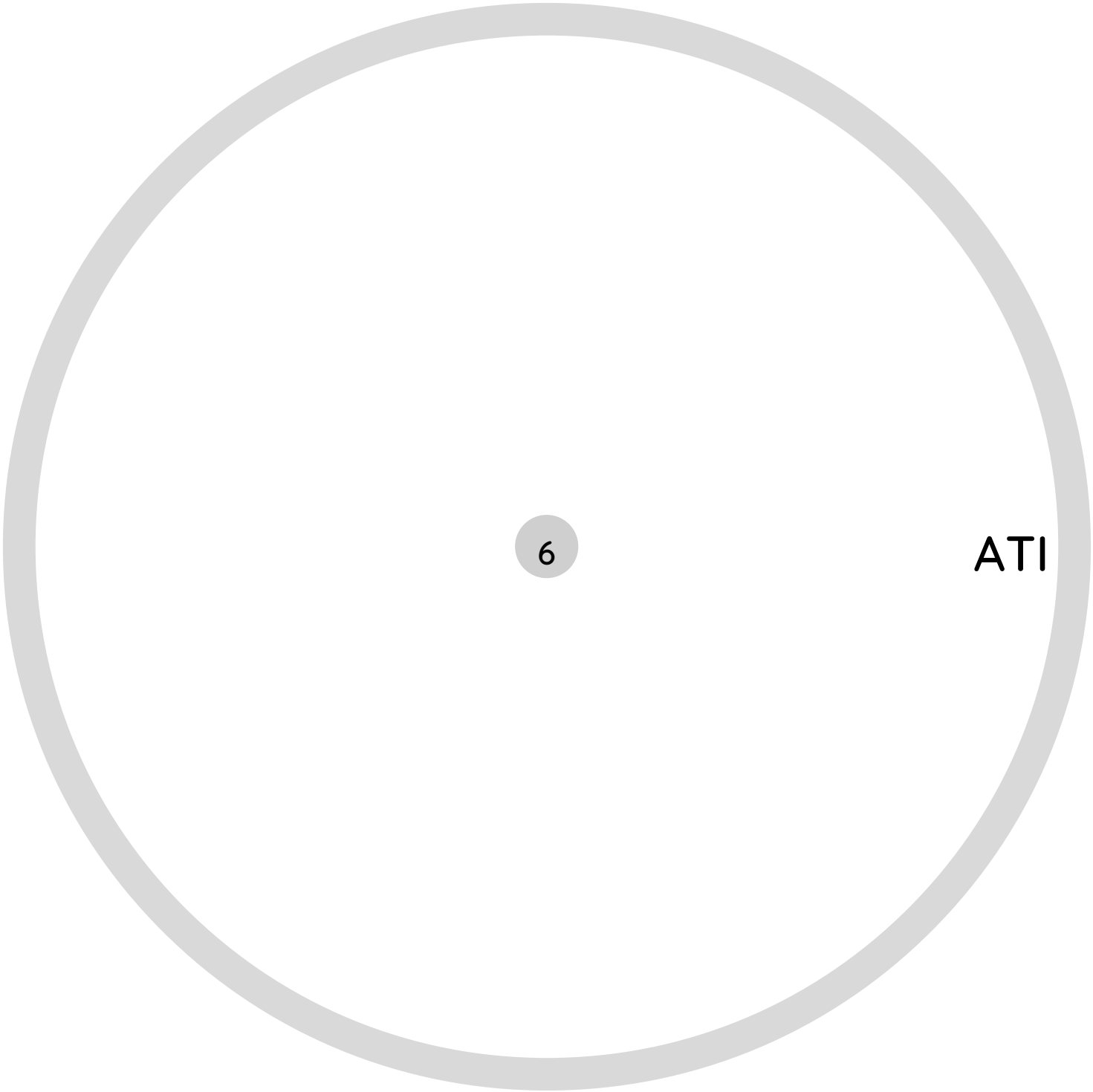
6
ATI

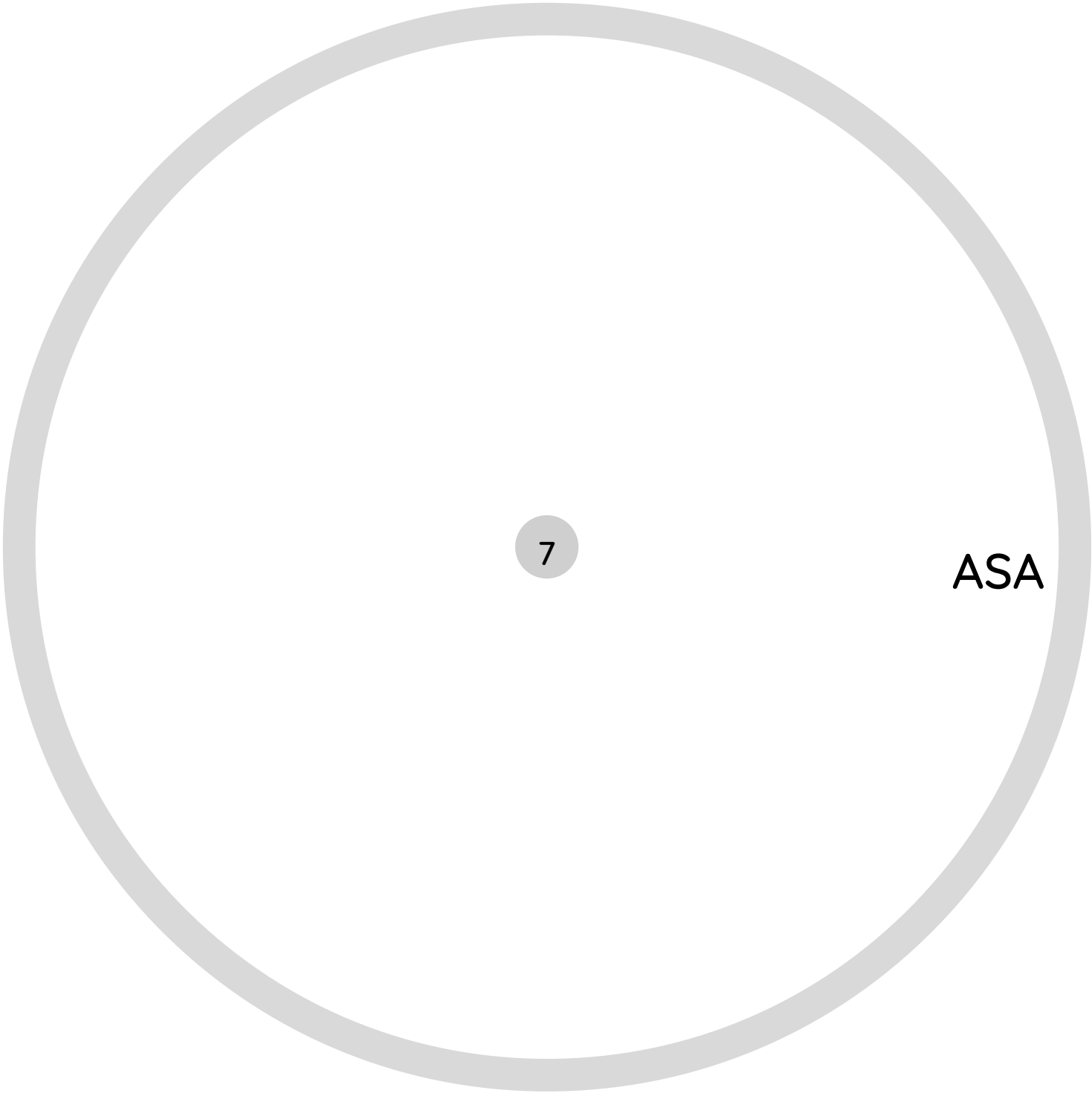
7
ASA

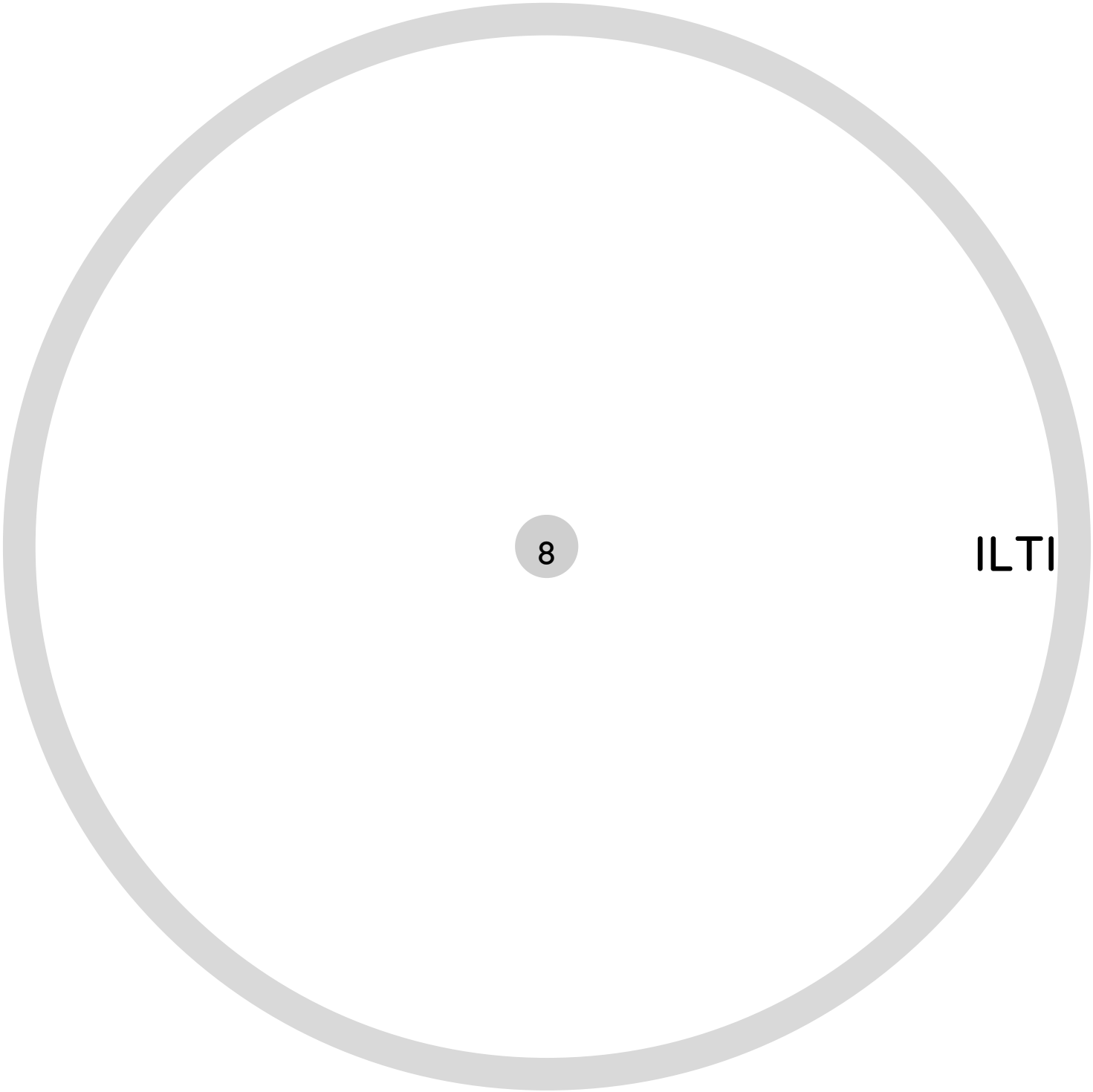
8
ILTI

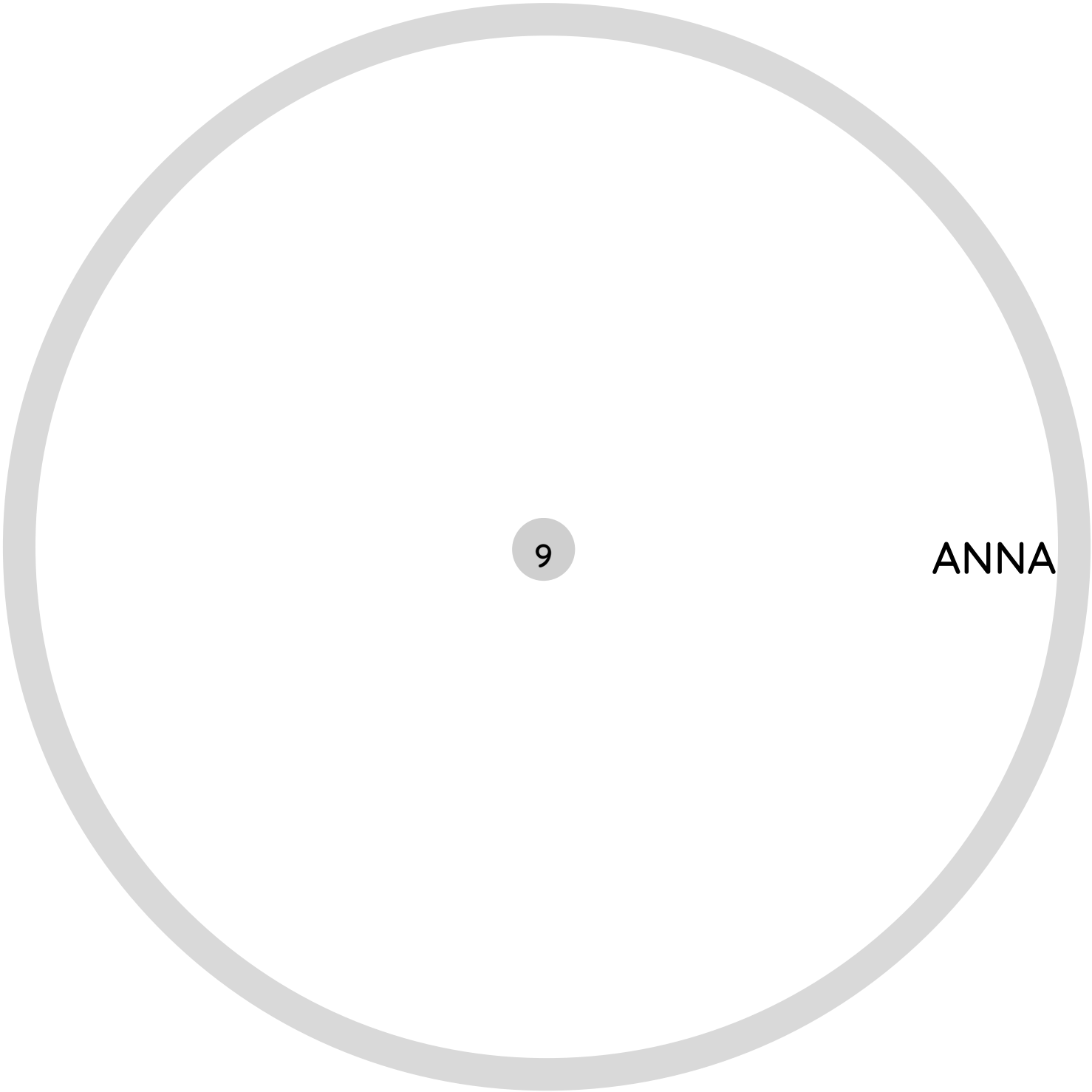
9
ANNA

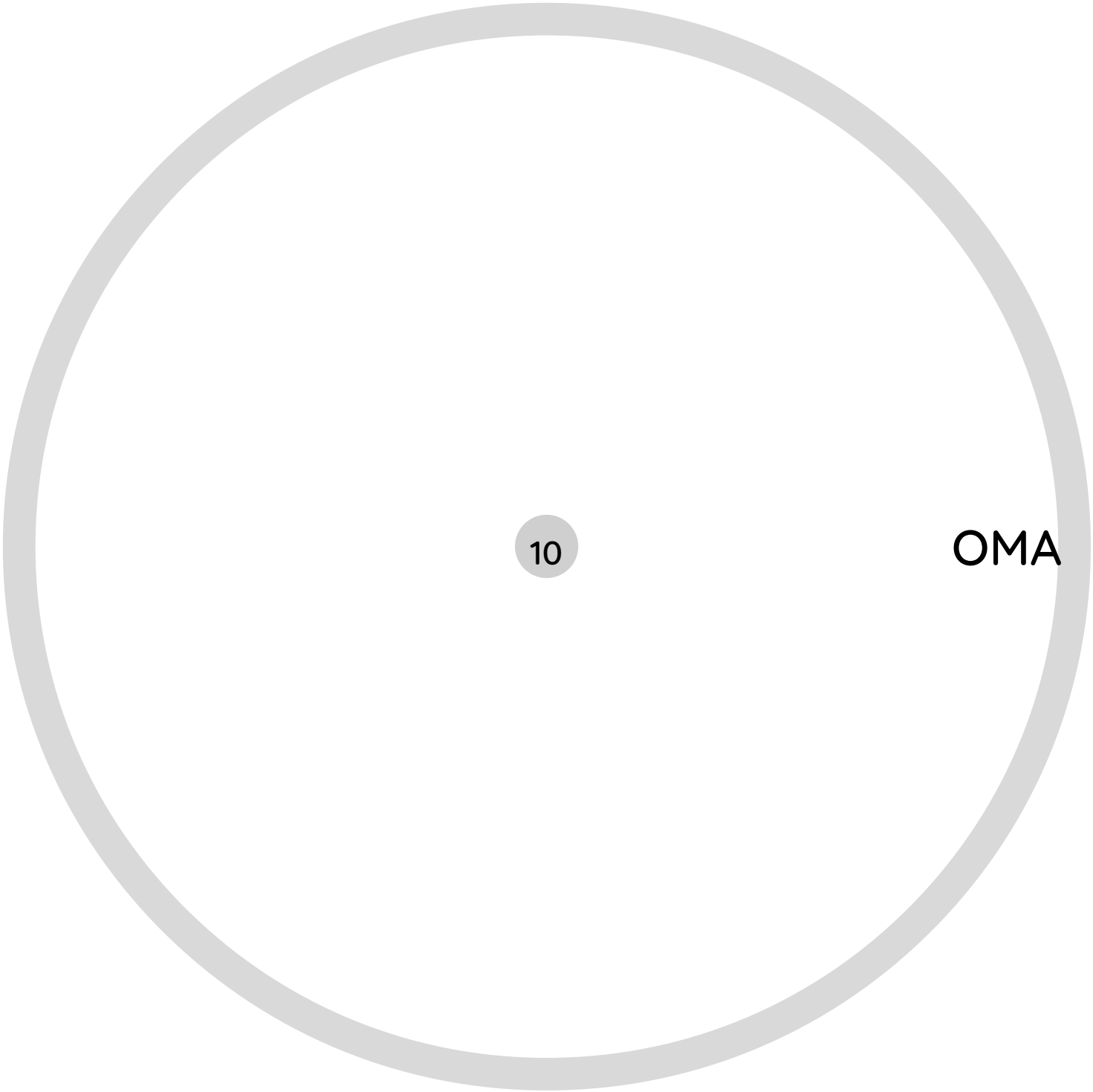
10
OMA

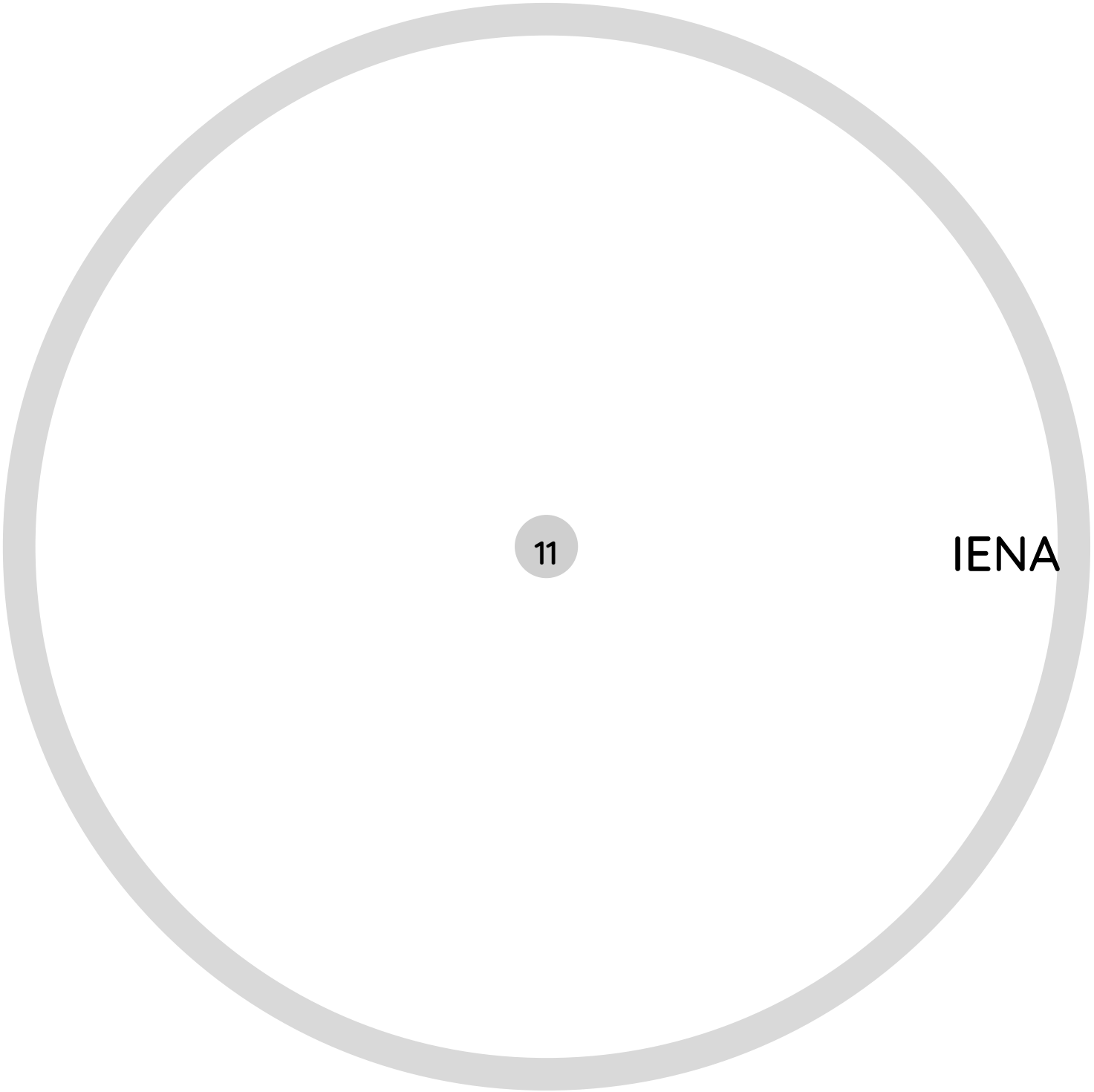
11
IENA

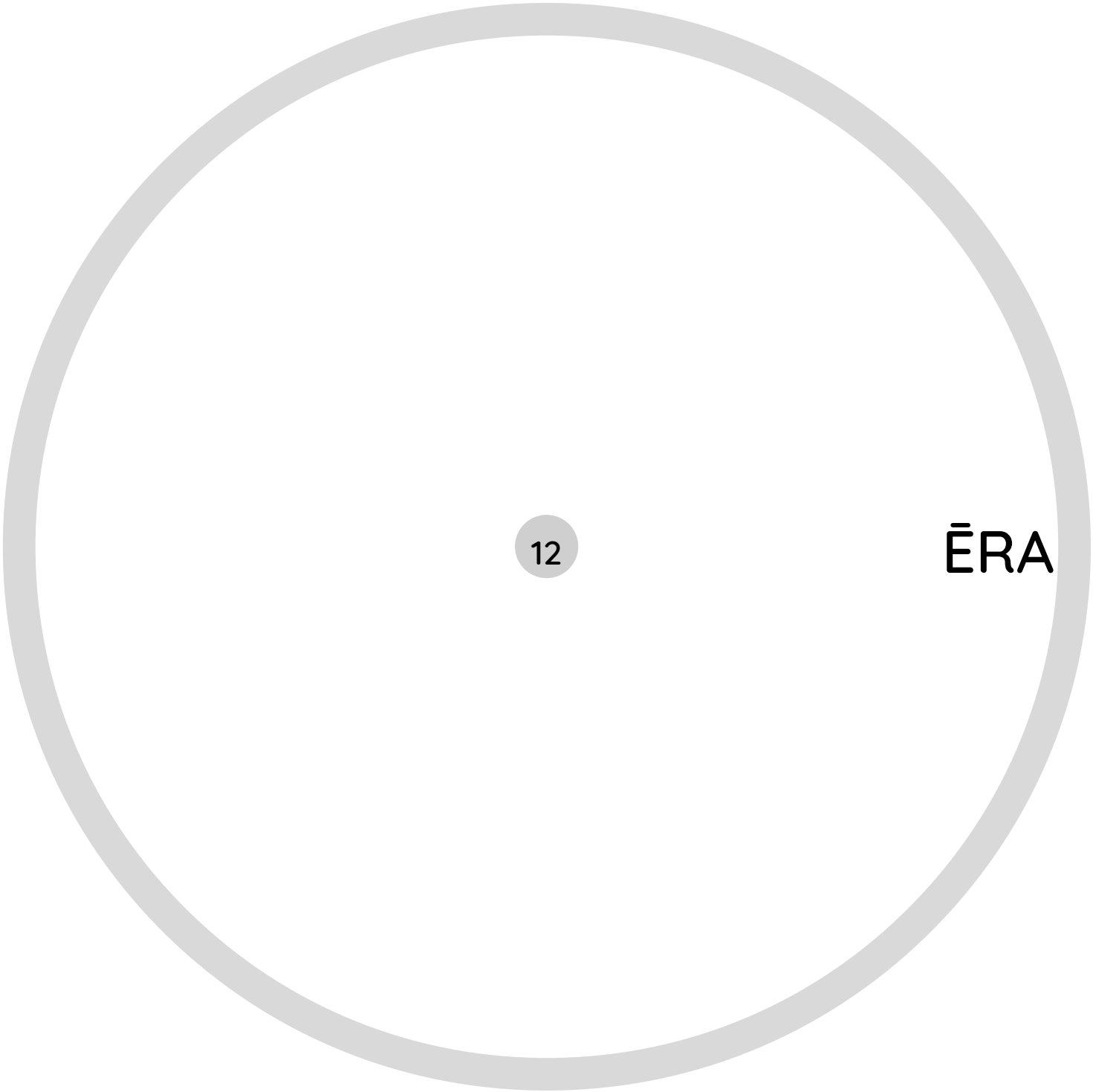
12
ĒRA

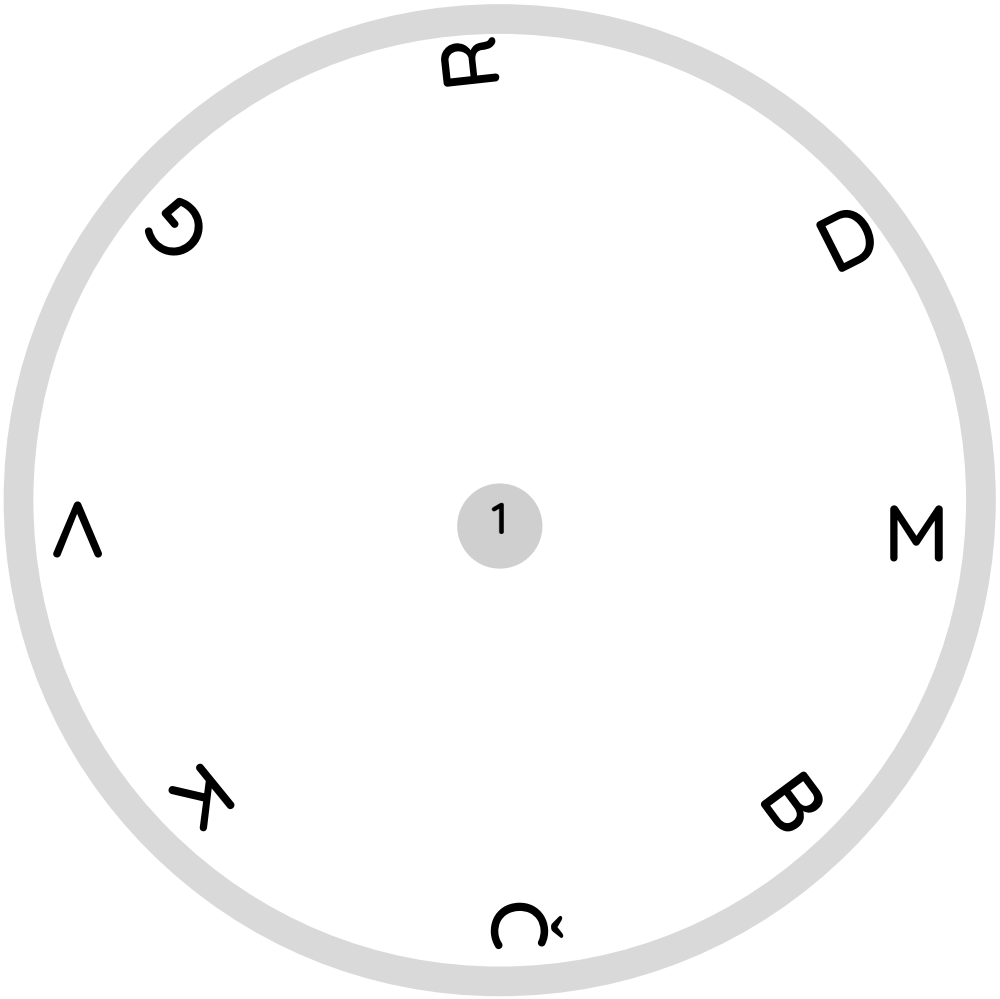
R
D
M
B
C
K
V
G
1

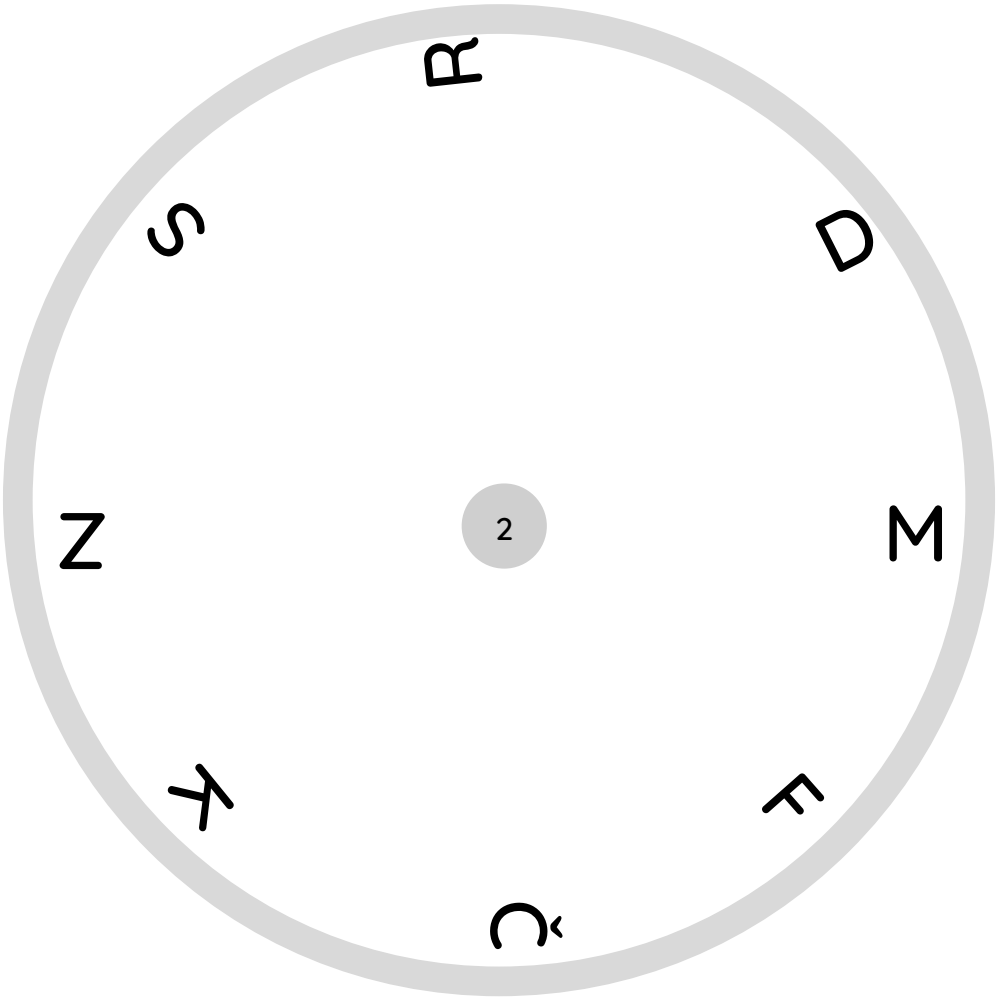
R
D
M
F
C
K
Z
S
2

S
G
N
D
3
M
K
B
C

R
S
J
P
4
L
K
T
C

S
D
M
B
C
K
Z
G
5

R
L
M
T
D
K
P
S
6

S
R
M
B
G
Z
K
L
7

R
J
M
P
C
K
T
S
8

S
G
V
P
9
M
K
B
C

R
S
J
P
10
D
L
Y
C

S
D
M
B
C
V
Z
G
11

R
B
M
T
C
K
P
V
12

MĀJA
KĀJA
RĀJA
GĀJA

SEJA
DEJA
FEJA

SALA
MALA
DALA
KALA

LASA
RASA
BASA
KASA

PAKA
TAKA
JAKA
SAKA
LAKA

DIVI
KIVI
ZIVI

MATI
RATI
PATI
DATI
LATI

TILTI
MILTI
SILTI

VANNA
PANNA
KANNA

DIENA
VIENA
SIENA

VĒRA
BĒRA
ĶĒRA
MĒRA

DOMA
SOMA
LOMA